

Utdrag av Bret Easton Ellis

The Rules of Attraction

Oversatt og kommentert av Christer Ulstrup Pettersen

ENG4490: Masteroppgave i litterær oversettelse fra engelsk til norsk

Universitetet i Oslo

Vår 2009

Innholdsfortegnelse:

The Rules of Attraction

Kapittel 1.....	1
Kapittel 2 - Sean.....	4
Kapittel 3 - Paul.....	6
Kapittel 4 - Lauren.....	8
Kapittel 5 - Victor.....	10
Kapittel 6 - Paul.....	13
Kapittel 7 - Sean.....	15
Kapittel 8 - Paul.....	18
Kapittel 9 - Lauren.....	24
Kapittel 10 - Sean.....	28

Kommentar til oversettelsen av *The Rules of Attraction*

Valg av oversettelsesstrategi.....	34
Ord-for-ord eller fri-gjengivelse?.....	35
The drama of the translator - valg av oversettelsesstrategi.....	36
Eugene Nida - ekvivalens.....	38
Mer om den muntlige stilen.....	40
I detalj.....	42
Stedsnavn og kulturelle fenomener.....	42
Stedsnavn.....	42
Kulturelle fenomener.....	43
Muntlig språk.....	45
Fri oversettelse.....	45
Avvik fra normativt språk.....	46
Låneord.....	47
Slang.....	48
Narkotikaslang.....	49
Annen slang.....	51
Ordspill.....	53
Cream in it?.....	53
Brewski for youski? (Ellis 2006:14).....	54
Spesielle ting.....	55
Hey, Laura.....	55
Dated and trendy.....	55
Two pairs of knees.....	56

Vedlegg: Utdrag av *The Rules of Attraction* av Bret Easton Ellis

og det er en historie som kanskje vil kjede deg, men du trenger ikke å høre etter, fortalte hun meg, fordi hun alltid visste at det kom til å bli sånn, og det var, tror hun,

det første året, eller egentlig helgen, faktisk en fredag i september på Camden, og dette var tre eller fire år siden, og hun ble så full at hun endte opp i senga og mistet jomfrudommen (sent, hun var atten) på rommet til Lorna Slavin, fordi hun var førsteårsstudent og delte rom med en annen, og Lorna var, husker hun, tredje- eller fjerdeårsstudent og ganske ofte hos kjæresten som bodde utenfor universitetsområdet, til en hun trodde var en andreårsstudent på keramikk, men som faktisk enten var en type fra N.Y.U., en filmstudent som var oppe i New Hampshire kun for Hore og Hallik-festen, eller en lokal fyr. Hun hadde egentlig sett seg ut en annen den kvelden: Daniel Miller, fjerdeårsstudent på drama, bare litt homo, med lyst hår, herlig kropp og disse fantastiske, grå øynene, men han var sammen med denne skjønne franske jenta fra Ohio, og til slutt fikk han kysesyken, dro til Europa og fullførte aldri sisteåret. Så denne typen (hun husker ikke engang navnet hans nå – Rudolph? Bobo?) fra N.Y.U og hun sto og pratet under, hun husker dette, en stor plakate av Reagan som noen hadde tegnet bart og solbriller på, og han snakket om disse filmene, og hun fortalte ham at hun hadde sett disse filmene, selv om hun ikke hadde det, og hun sa seg hele tiden enig med ham, med det han likte og ikke likte, mens hun hele tiden tenkte at han kanskje ikke var Daniel Miller akkurat (denne typen hadde blåsvart piggsveis, slips med mønster og uheldigvis antydning til fippskjegg), men var fortsatt søt nok, og hun var sikker på at hun uttalte navnene til alle disse filmskaperne feil, husket feil skuespillere og nevnte feil filmfotografer, men hun ville ha ham, og hun kunne se at han så bort på Kathy Kotcheff, og at hun tittet tilbake på ham, og hun var i ferd med å bli utrolig drita og drev og nikket, og han gikk bort til ølfatet for å hente mer øl til dem, og Kathy Kotcheff, som var kledd i en svart bh og svart truse med tilhørende strømpeholder, begynte å snakke med ham, og hun begynte å bli desperat. Hun hadde tenkt til å gå bort og imponere ham med å nevne noen kjente navn, som Salle eller Longo, men følte at det ville bli for pretensiøst, så hun gikk frem bak ham og simpelthen hvisket at hun hadde noe pot på rommet, selv om hun ikke hadde det, men håpte at Lorna hadde, og så smilte han og sa at det hørtes ut som en god idé. På vei opp trappa bommet hun en røyk som hun aldri kom til å røyke fra en eller annen, og de gikk inn på rommet til Lorna. Han lukket døra og låste. Hun slo på lyset. Han slo det av. Hun tror hun sa at hun ikke hadde noe pot. Han sa at det var helt greit, og dro frem en lommelerke i sølv som han hadde fylt opp med den supersterke punsjen før de gikk tomme nedenunder, og på grunn av den og øl var hun så full at drakk hun mer av den, og før hun visste ordet av det, var de i senga til Lorna og klinte, og hun var for

full til å være nervøs. Dire Straits, eller kanskje det var Talking Heads, ble spilt nedenunder, og hun var så utrolig full, og selv om hun visste at dette var ren og skjærgalskap, kunne hun ikke forhindre det eller gjøre noe med det. Hun svimte av, og da hun våknet igjen, prøvde hun å ta av seg bhene, men var fremdeles for full, og han hadde allerede begynt å pule henne, men han visste ikke at hun var jomfru og det gjorde vondt (ikke så veldig, bare litt stikkende smerte, men ikke så ille som hun hadde blitt fortalt, men det var ikke akkurat behagelig heller), og det var da hun hørte en annen stemme i rommet, noen som stønnet, og hun husker at vekta i senga beveget seg, og skjønte at dette mennesket oppå henne ikke var filmstudenten fra N.Y.U, men en annen. Det var bekmørkt inne på rommet, og hun kunne kjenne to par knær på hver side, og hun ville ikke engang vite hva som foregikk over henne. Det eneste hun visste, det eneste som var helt sikkert, var at hun var kvalm, og at hodet hennes dunket mot veggen. Døra som hun trodde han hadde låst, ble revet opp og skygger kom inn og sa at de var nødt til å sette ølfatet et sted, og ølfatet ble rullet inn og slo mot senga, og døra ble lukket igjen. Og hun tenkte at dette ville aldri ha skjedd med Daniel Miller. At han ville ha tatt henne varsomt i sine store, sterke dramaarmer, kledd av henne hensynsfullt og kyndig, lett og elegant tatt av bhene og kysset henne dypt og inderlig, og det ville antagelig ikke gjort vondt, men hun var ikke der med Daniel Miller. Hun var der med en eller annen type fra New York som hun ikke visste navnet på, og Gud vet hvem andre, og de to kroppene over henne fortsatte å bevege seg, og så var hun øverst, og selv om hun var for full til å være øverst, var det en som holdt henne oppe, støttet henne, mens en annen person befølte puppene hennes gjennom bhene og pulte henne, og hun kunne høre at paret ved siden av kranglet høylytt, og så svimte hun av igjen og våknet opp da en av fyrene smalt hodet i veggen, datt ut av senga, dro henne med seg og de begge slo hodet i ølfatet. Hun hørte en av typene kaste opp i det hun håpte var papirkurven til Lorna. Hun svimte av igjen, og da hun våknet, kanskje tretti sekunder senere, kanskje en halv time, fortsatt pult på, fremdeles stønnende, (de trodde antagelig at hun var kåt, noe som definitivt ikke var tilfellet) hørte hun at det banket på døra. Hun sa: ” Gå og lukk opp. Gå og lukk opp,” eller i hvert fall tror hun at hun sa det. De var fortsatt på gulvet da hun svimte av nok en gang . . . Hun våknet tidlig neste morgen, i senga av en eller annen grunn, og det var kaldt og stinket spy i rommet, og det halvtomme ølfatet lekket utover gulvet. Hun hadde dundrende hodepine, delvis på grunn av at hun var fyllesyk, og delvis fordi det hadde dunket mot veggen i – hun visste ikke engang hvor lenge. Filmstudenten fra

N.Y.U. lå ved siden av henne i senga til Lorna, som i løpet av natta hadde blitt flyttet til midt i rommet, og han var mye kortere og hadde mye lengre hår enn hun husket, og piggsveisen hadde lagt seg nå. Og i lyset som kom inn gjennom vinduet, så hun den andre fyren ligge ved siden av filmstudenten. Hun var ikke jomfru, tenkte hun for seg selv. Gutten som lå ved siden av typen fra N.Y.U., åpnet øynene, og han var fortsatt full, og hun hadde aldri sett ham før. Han var sikkert en lokal fyr. Hun hadde faktisk gått til sengs med en *lokal fyr*. Jeg er ikke jomfru lenger, tenkte hun enda en gang. Den lokale fyren blunket til henne, brydde seg ikke med å presentere seg, og så fortalte han en vits som han hadde hørt i går kveld, om en elefant som vandret gjennom jungelen, og som tråkket på en torn, og det gjorde skikkelig vondt, og elefanten hadde problemer med å dra den ut, så elefanten spurte en rotte som gikk forbi: ”Vær så snill å dra tornen ut av foten min,” og rotta stilte en betingelse: ”Bare hvis jeg får pule deg.” Uten å nøle sa elefanten ok, og rotta dro kjapt tornen ut av foten til elefanten, klatret opp bakpå elefanten og begynte å pule den. En jeger gikk forbi og skjøt elefanten, som begynte å stønne av smerte. Rotta, som ikke var klar over elefantens skader, sa: ”Lid, snuppa, lid,” og pulte videre. Den lokale fyren begynte å le, og det var en vits hun håpet at hun ikke ville huske, men hun har aldri klart å glemme den. Det begynte å gå opp for henne at hun ikke visste hvem av dem (rent teknisk) hun hadde mistet dyden til (selv om sjansen var stor for at det var studenten fra N.Y.U. og ikke den lokale fyren), selv om det, av en eller annen grunn, virket irrelevant denne post-jomfruelige morgningen. Hun var halvveis klar over at hun blødde, men det var lite. Typen fra N.Y.U. rapte i søvne. Det var spy (hvem sitt?) over hele søppelkassa til Lorna. Den lokale fyren lo ennå, vred seg naken av latter. Hun hadde fortsatt bh'en på. Og selv om hun ville si det til Daniel Miller, sa hun ikke til en sjel: ”Jeg har alltid visst at det ville bli sånn.”

SEAN Festen begynner å nærme seg slutten. Jeg kommer til Windham studenthus akkurat idet det siste ølfatet blir slått hull på. Avtalen i byen gikk greit, og jeg har litt kontanter, så jeg kjøper noe pot av denne førsteårsstudenten som bor i pokerrommet i Booth studenthus, og blir høy før jeg ankommer Tørst Torsdag. Det er Mynten i glasset i gang i stua, og Tony fyller en mugge med øl.

Jeg spør: "Hva skjer?"

"Hei, Sean. Mistet legget mitt. Bar er uaktuelt," sier han. "Brigid er superhypp på ham fyren fra L.A. Lyst å bli med?"

"Det går bra," sier jeg. "Hvor er glassene?"

"Der borte," sier han og går tilbake til bordet.

Jeg henter litt øl og legger merke til at denne sexy jenta på førsteåret med lyst hår og fin kropp som jeg pulte for et par uker siden, står ved peisen. Jeg skal til å gå bort og snakke med henne, men Mitchell Allen gir henne fyr, og jeg orker ikke å blande meg. Så jeg lener meg mot veggen, hører på REM, drikker opp ølen, henter mer og holder øye med jenta på førsteåret. Så kommer en eller annen jente bort, Deidre tror jeg hun heter, svart piggsveis som allerede er ut og *trendy*, svart lepestift, svart neglelakk, svarte knestrømper, svarte sko, fine pupper, grei kropp og fjerdeårsstudent, og hun er kledd i en svart bikinitopp selv om det er noe sånt som under fem varmegrader i rommet, og hun er full og hoster som om hun har tub, og heller i seg whisky. Jeg har sett henne stjele Dante i bokhandelen. "Har vi hilst?" spør hun. Hvis hun tuller, er det bare for dumt.

"Nei," sier jeg. "Hei."

"Hva heter du?" spør hun og prøver å holde balansen.

"Jeg heter Peter," sier jeg.

"Å, fakta?" spør hun og ser forvirret ut. "Peter? Peter? Du heter ikke det."

"Jo, jeg gjør det." Jeg holder fortsatt øye med den sexy førsteårsstudenten, men hun ser ikke bort hit. Mitchell gir henne en ny øl. Det er for sent. Jeg ser på Dede Dedire igjen, eller hva i all verden hun nå heter.

"Går ikke du på sisteåret?" spør hun meg.

"Nei," sier jeg. "Første."

"Fakta?" Plutselig begynner hun å hoste, og så nipper hun whisky, styrter den faktisk, og sier med hes stemme: "Jeg trodde du var eldre."

"Førsteårsstudent," sier jeg og tømmer glasset. "Peter. Førsteårsstudenten Peter."

Mitchell hvisker noe i øret hennes. Hun ler og snur seg bort. Han forsetter å hviske. Hun rører seg ikke. Det var det. Hun vil dra med ham.

"Jeg kunne banne på at du het Brian, lissom," sier Deedum.

Jeg vurderer alternativene. Jeg kan dra med en gang, gå tilbake til rommet mitt, spille gitar og legge meg. Eller jeg kan spille Mynten i glasset med Tony, Brigid og han dumme fyren fra L.A. Eller jeg kan ta med denne jenta ut av universitetsområdet

til Carousel, ta en drink og forlate henne der. Eller jeg kan ta henne med på rommet mitt, håpe at Franskmannen ikke er der, bli stein og pule henne. Men jeg har egentlig ikke lyst. Jeg er ikke spesielt interessert, men den sexy førsteårsstudenten har allerede dratt med Mitchell, og jeg har ikke noen forelesninger i morgen, og det er sent, og det ser ut som om ølfatet begynner å bli tomt. Og hun ser på meg og spør: "Hva skjer?" Og jeg tenker Hvorfor Ikke?

Så jeg ender opp med å dra hjem med henne. Hun er feit, men kåt, fra L.A. og faren hennes er i musikkbransjen, men hun vet ikke hvem Lou Reed er. Vi drar til rommet hennes. Romkameraten er hjemme, men sover.

"Blås i henne," sier hun og skrur på lyset. "Hun er helt sprø. Det går bra."

Jeg tar av meg klærne da romkameraten våkner og begynner å flippe ut ved synet av meg naken. Jeg legger meg under dyna til D, men romkameraten begynner å grine og står opp av senga, og D skriker til henne gjentatte ganger: "Du er helt sprø. Gå og legg deg. Du er helt sprø." Og romkameraten drar gråtende og smeller igjen døra. Vi begynner å kline, men hun glemmer pessaret, så hun prøver å sette det inn - klemmer krem ut over hele hånda, men får ikke noe i det, og hun er for full til å skjønne hvor hun skal gjøre av det. Jeg prøver å pule henne likevel, men hun driver og stønner: "Peter, Peter," så jeg slutter. Jeg vurderer å kaste opp, men tar noen trekk av vannpipa i stedet, så stikker jeg. Lev med det. Rock 'n' roll.

P A U L Vi var allerede dritings da vi kom på Tørst Torsdag, og natten var fortsatt ung, og den lyshårede svenske jenta fra Connecticut, som var kjempehøy og gutteaktig, prøvde seg på meg, og jeg lot henne gjøre det. Jeg var full, men visste fortsatt utmerket godt hva jeg rotet meg inn i, og jeg lot det skje. Jeg hadde prøvd å snakke med Mitchell, men han var mye mer interessert i denne forferdelig stygge, billige andreårsstudenten som het Candice, eller Candy som hun også ble kalt. Jeg ble ganske paff, men jeg fikk ikke gjort noe med det. Jeg begynte å snakke med Katrina,

og hun så veldig søt ut i den svarte regnfrakken fra Frelsesarmeen og med matrosluen hvor litt av det lyse håret stakk ut, og øynene var store og blå selv i den mørke stuen på Windham studenthus.

Uansett, vi var fulle, og Mitch pratet fortsatt med Candie, og det var en jente som jeg virkelig ikke ville møte på festen, og var jeg full nok nå til å dra med Katrina. Jeg kunne vel ha blitt, sett om det ble noe med Mitch til slutt, eller prøvd meg på den gutten fra L.A., som selv om han var altfor solbrent, var muskuløs (rødmusklet?) og virket fjern nok til å bli med på hva som helst. Men han hadde fortsatt solbrillene på og spilte Mynten i Glasset, og uansett ville ryktene ha det til at han lå med Brigid McCauley ("stinker reke" i følge Vanden Smith), så da Katrina spurte meg: "Hva skjer?", tente jeg en røyk og sa: "Vi drar." Vi var enda fullere nå, siden vi hadde tatt en god flaske rødvin, som vi hadde funnet på kjøkkenet, på styrten, og da vi kom ut i den skarpe oktoberluften, ble vi begge temmelig overrasket, men ikke mer edru, og vi forsatte å le. Og så kysset hun meg og sa: "Vi drar på rommet mitt og tar en dusj."

Vi gikk fortsatt over plenen foran Commons-bygningen da hun sa det, vottebekledd hender i den svarte frakken, og hun lo, snurret rundt og sparket opp løv, og fra Windham lød det fortsatt musikk. Jeg ville forlenge dette øyeblikket, så jeg foreslo at vi skulle se oss om etter noe å spise. Vi stanset og bare sto der, og selv om hun hørtes mer enn bare litt skuffet ut, ble hun med, og vi gikk fra studenthus til studenthus, snek oss rundt og plyndret kjøleskapene, men det eneste vi fikk tak i, var noen frosne Pepperidge Farm Milanos kjeks, en halvtom pose Bar-B-Que potetgull og en Heineken mørkøl.

Uansett, vi endte opp på rommet hennes, skikkelig fulle, klinte. Hun stoppet opp et øyeblikk og gikk ut mot badet nede i gangen. Jeg slo på lyset og så meg rundt i rommet, gransket den tomme sengen til romkameraten og plakaten av en enhjørning som hang på veggen. Utgaver av *Town and Country* og *The Weekly World News* ("Jeg fødte barnet til Bigfoot," "Forskere sier ufoer forårsaker aids.") lå spredt rundt en kjempestor teddybjørn som satt i hjørnet, og jeg tenkte for meg selv at denne jenta var *for* ung. Hun kom inn igjen, tente en joint og slo av lyset. Hun var på nippet til å svime av da hun spurte meg: "Vi skal vel ikke ha sex?"

Paul Young lød fra stereoen, og jeg bøyde meg over henne, smilte og sa: "Nei, jeg tror ikke det." Jeg tenkte på jenta jeg forlot i september.

"Hvorfor ikke?" spurte hun, og hun så faktisk ikke spesielt pen ut lenger, der hun lå i det halvmørke rommet, bare litt lys kom fra gloen på tuppen av jointen hun

holdt.

”Jeg vet ikke,” sa jeg, og så spilte jeg oppriktig: ”Jeg er i et forhold,” selv om jeg ikke var det. ”Og du er full,” enda det virkelig slett ikke hadde noe med saken å gjøre.

”Jeg liker deg skikkelig godt,” sa hun før hun sloknet.

”Jeg liker deg skikkelig godt,” sa jeg, til tross for at jeg så vidt kjente henne.

Jeg røykte ferdig jointen og drakk opp Heineken. Så la jeg et teppe over henne og sto der med hendene i frakkelommene. Jeg vurderte å ta av teppet. Jeg tok av teppet. Så løftet jeg opp armen hennes, så på puppene og tok på dem. Kanskje jeg skulle ta henne, overveide jeg. Men klokken nærmet seg fire og jeg hadde en forelesning om seks timer, selv om det var lite sannsynlig at jeg kom til å dra. På vei ut stjal jeg eksemplaret hennes av *Hundre års ensomhet*, slo av stereoene og dro, fornøyd og kanskje litt flau. Jeg var fjerdeårsstudent. Hun var en hyggelig jente. Det endte uansett med at hun fortalte alle at jeg ikke fikk den opp.

L A U R E N Dro på Tørst Torsdag på Windham studenthus. Jeg hadde lissom begynt på en sak jeg ikke likte, og jeg tenkte på Victor og følte meg ensom. Judy kom innom atelieret, full allerede, og prøvde å trøste meg. Vi ble høye, og jeg følte meg bare mer ensom og tenkte på Victor. Så er det sent på kvelden, og vi er på festen og det er ikke mye som skjer: ølfat i hjørnet, REM, eller jeg tror det er REM, og vakre, sløve dansestudenter som vrikker seg dristig rundt på dansegulvet. Judy sier: ”La oss dra,” og jeg er enig. Vi gjør det ikke. Vi tar litt øl, den er varm og doven, men vi drikker den. Judy stikker av med en eller annen type fra Fels studenthus, selv om jeg vet at hun er forelsket i den fyren fra Los Angeles som spiller Mynten i Glasset med

Tony, som jeg liker, og som jeg lå med andre semester her, og hun Bernette, som jeg tror er sammen med den fyren fra L.A, eller kanskje hun er sammen med Tony, og det er ingenting som skjer, og jeg vurderer å dra, men bare tanken på å dra tilbake til atelieret . . .

Det kommer inn en jeg ikke vil møte, så jeg begynner å snakke med denne litt jappete førsteårsstudenten. ”Något at drikka, lilla flicka?” spør han. Jeg titter bort på Tony, lurert på om han er interessert. Han titter bort på meg fra den andre siden av stua, løfter mugga og hever øyebrynene, og jeg vet ikke om det er en invitasjon til å bli med på Mynten i Glasset eller å ha sex. Men hvordan slipper jeg unna denne fyren? Men det er en jeg ikke vil møte her, og hvis jeg går bort dit, må jeg gå forbi ham. Så jeg forsetter å snakke med denne døve fyren. En fyr som etter hver eneste lille intetsigende opplysning han overrekker meg, sier i et tonefall som han tror høres banebrytende kult ut: ”Ikke sant, Laura?” og jeg sier til han gjentatte ganger: ”Hør her, jeg heter ikke Laura, skjønner du det?” og han forsetter å kalle meg Laura, så til slutt skal jeg til å skjelle ham ut, da det plutselig slår meg at jeg ikke vet hva *han* heter. Han sier det. Hva var det? Steve? Han, Steve, liker ikke at jeg røyker. Den klassiske fulle (ikke altfor fulle), nervøse førsteårsstudenten. Hvem kikker Steve bort på? Ikke på den fyren fra L.A, men på Bernette, som ikke ville gått til sengs med denne Steve Førsteårsstudent Døvingen uansett, eller kanskje hun ville det? Jeg klarer ikke slutte å tenke på Victor. Men Victor er i Europa. Något at drikka, lilla flicka? Herregud. Førsteårsstudenten sier at jeg ikke har rørt ølen min. Jeg rører den, stryker fingrene langs kanten på plastikkglasset. ”Å, det var ikke det jeg mente,” sier han vennlig. ”*Drikk,*” understreker han. Stereotyp med sveis. Hvorfor bryr han seg i det hele tatt? Tror han virkelig at jeg kommer til å gå til sengs med ham? Hvorfor kan ikke dette mennesket bare dra? Ser Tony i det hele tatt bort hit? En eller annen som spiller Mynten i Glasset, roper på Sean ”Ja, jeg er en drittsekk” Bateman. Judy presser seg forbi meg og himler med øynene. Jeg spør Steve-fyren om hva som skjer. Han vil røyke pot sammen, men hvis jeg ikke vil det, så har han noe bra speed. Hjelp. Jeg vil vite hvorfor jeg har sendt fire kort til Victor og ikke fått ett eneste tilbake. Men jeg orker ikke å tenke på det, og nøyaktig i samme øyeblikk drar jeg med førsteårsstudenten. Fordi . . . det er tomt for øl. Han spør om vi kan dra på rommet mitt. Romkamerat, ljuger jeg. Vi drar. Og jeg hadde lovt meg selv at jeg skulle være trofast mot Victor, og Victor hadde sagt at han skulle være trofast han også. Siden jeg trodde at - tror at vi elsker hverandre. Men jeg hadde vel egentlig brutt det løftet

allerede i september, noe som helt og holdent var en tabbe fra ende til annen, og hva er det jeg driver med nå?

I gangen på Franklin studenthus. En istykkerrevet plakate av *A Clockwork Orange* på døra? Nei, det er rommet bortenfor. Ronnie Reagan-kalender på døra. Er det en vits? Inne på rommet til førsteårsstudenten. Hva var navnet hans? Sam? Steve? Det er så . . . ryddig! Tennisracket på veggen. Hylle fylt med bøker av Robert Ludlum. Hvem er denne fyren? Han kjører garantert jeep, bruker pensko uten snøring og kjæresten hans på videregående gikk sikkert stolt rundt i lagdrakta hans. Han sjekker sveisen i speilet og forteller at romkameraten er i Vermont i kveld. Kanskje jeg skulle fortelle ham at kjæresten min, den jeg elsker, han som elsker meg, den jeg savner, han som savner meg, er i Europa, og at jeg ikke under noen omstendigheter, burde gjøre det her. Han har kjøleskap og drar ut en iskald Beck's. Glatt. Jeg tar en slurk. Han tar en slurk. Han tar av seg L.L Bean-genseren og t-skjorta. Han har helt grei kropp. Fine ben. Spiller sikkert mye tennis. Jeg slår nesten overende en stabel med økonomibøker på pulten. Jeg visste ikke engang at de underviste i det her.

"Du har ikke herpes eller noe?" spør han mens vi kler av oss.

Jeg sukker og sier: "Nei, jeg har ikke det." Skulle ønske jeg var full.

Han sier at han har hørt at jeg kanskje hadde det.

Jeg vil ikke vite hvem han har hørt det av. Skulle ønske jeg var veldig full.

Det føles godt, men jeg er ikke kåt. Jeg bare ligger der og tenker på Victor.

Victor.

VICTOR Fløy charter til London med en DC-10, landet på Gatwick, tok en buss til sentrum og ringte en venninne fra universitetet som solgte hasj, men hun var ikke hjemme. Jeg vandret rundt til det begynte å regne, og da tok jeg t-banen tilbake til der venninna mi bodde, og holdt til der i fire-fem dager. Så vaktskiftet på Buckingham Palace. Spiste en grapefrukt ved Themsen, som minnet meg innmari om coveret på den Pink Floyd-plata. Skrev kort til mamma, som jeg aldri sendte. Lette etter noe heroin, men fikk ikke tak i noe. Kjøpte noe speed av en italiensk fyr som jeg tilfeldigvis traff i en platebutikk i Liverpool. Røykte masse hasj, med altfor mye tobakk i. Selv om alle snakket samme språk som meg, var de drittsekker alle sammen. Det regnet mye og det var dyrt, derfor stakk jeg til Amsterdam. En eller annen spilte saksofon på Sentralstasjonen, noe som var ganske vakkert. Bodde hos noen venner i

kjelleren til en eller annen. Røykte masse hasj i Amsterdam også, men mistet det meste av greiene mine i et eller annet museum. Museene var vel ganske kule egentlig. Massevis av Van Gogh'er, og Vermeer'ene var intense. Jeg vandret rundt, kjøpte mye bakverk og mye røykt sild. Alle nederlendere kan engelsk, så jeg slapp å snakke nederlandsk, noe som var en lettelse. Ville leie bil, men det gikk ikke. Men dem jeg bodde hos, hadde sykler, og jeg dro på sykkel tur en dag og så en masse kuer, gjess og kanaler. Jeg kjørte inn til siden av veien, røykte meg stein og sovnet - våknet, skrev litt, tok noe syre og tegnet et par-tre tegninger, men det begynte å regne, og jeg syklet til Danoever, til et ungdomsherberge der det var noen kule tyske fyrer som kunne litt engelsk, og deretter dro jeg tilbake til Amsterdam og tilbrakte natta med en ordentlig dum tysk jente. Dagen etter tok jeg toget til Kröller i Arnhem, der det var massevis av kule Van Gogh'er. Jeg var i skulpturhagen en lang stund og ville røyke meg høy der, men jeg hadde ikke fyrstikker, og jeg klarte ikke å få tak i noen. Fikk haik til Köln og bodde på et ungdomsherberge i Bonn, som var *det* verste ungdomsherberget jeg noensinne har bodd på, og det var ikke få ungdommer der som var helt ute å kjøre, og det var langt utenfor sentrum, så vi hadde ingenting å finne på. Tok en øl, og deretter dro jeg sørover gjennom München, Østerrike og Italia. Fikk haik til Sveits, tenkte: "faen heller, hvorfor ikke?" Endte opp med å overnatte på en busstopp. Vandret rundt i Sveits, men været var dårlig, og det var for dyrt, og jeg var ikke interessert i det, så jeg tok toget og begynte å haike etterpå. Fjellene var enorme og skikkelig intense, og demningene var surrealistiske. Fant et ungdomsherberge og fikk haik sørover med et par, som var tidlig i tredveårene, som hadde bodd på dette herberget. Jeg var to dager i Sveits. Så tok jeg bussen fra Sveits til Italia, og deretter haiket jeg for å komme meg til en by hvor en jente som jeg kjente fra skolen var, som var ferdig på Camden, og som jeg var litt forelsket i, men jeg hadde mistet telefonnummeret hennes, og jeg visste egentlig ikke om hun var i Italia i det hele tatt. Jeg vandret rundt og traff en utrolig kul fyr som het Nicola, som hadde bakoversleik og gikk med Wayfarer-solbriller, og som elsket Springsteen, og spurte meg mange ganger om jeg hadde vært på konsert med ham. Der og da følte jeg meg som en idiot, fordi jeg var amerikaner, men det varte ikke så lenge siden jeg til slutt fikk haik med en fransk fyr i en hvit Fiat som hadde Michael Jackson skikkelig høyt på og spilte med i løse lufta. Så var jeg i en by som het Brandis, eller Blandy, eller Brotto. Barn spiste iskrem, de viste Bruce Lee-filmer på alle kinoene og alle jentene trodde jeg var Rob Lowe eller noe. Jeg lette fortsatt etter den jenta, Jaime. Traff tilfeldigvis en fra Camden som var på

utvekslingsprogrammet, og dette mennesket fortalte meg at Jaime var i New York, og ikke i Italia. Firenze var vakkert, men det var altfor mange turister der. Jeg speeda hardt og vandret rundt i tre dager uten søvn. Dro til Siena, en bitteliten by. Røykte hasj på trappa utenfor kirka, Il Doumo. Møtte en kul tysk fyr i et gammelt slott. Deretter dro jeg til Milano der jeg var sammen med disse folkene i et eller annet hus. Delte en stor dobbeltseng med en av dem, som spilte The Smiths hele tiden, og som ville at jeg skulle runke ham, noe som jeg virkelig ikke var interessert i, men jeg hadde ikke noe annet sted å gjøre av meg. Roma var stort, varmt og skittent. Tittet på mye kunst. Tilbrakte natta med en eller annen fyr, som spanderte middag på meg, og jeg tok en lang dusj hos ham, så da var det vel verdt det. Han tok meg med til en bro der Hektor drev tilbake trojanerne eller noe, lissom. Jeg var tre dager i Roma. Jeg dro til Hellas etter det, og det tok meg en dag å finne stedet der fergene gikk fra. Jeg dro til Korfu. Leide moped på Korfu. Mistet mopeden. Tok en ny ferge som gikk til Patras og så til Aten. Ringte en venninne i New York som sa at Jaime ikke var i New York, men i Berlin, og hun ga meg telefonnummeret og adressen hennes der. Dro ut til øyene, dro til Naxos og kom til byen skikkelig tidlig. Lånte et toalett og en eller annen fyr skulle ha ti drakmer, men jeg hadde ikke noe annet enn tyske mark på meg, og jeg ga ham Swatch-klokka mi isteden. Kjøpte noe brød, melk og et kart, og deretter begynte jeg å gå. Så en masse esler. Før det ble mørkt, hadde jeg gått gjennom halve byen. Kom over et arkeologisk utgravingssted og rotet meg bort fra stien jeg fulgte. Jeg røykte meg bare høy og tittet på solnedgangen. Det var fint, og etter det gikk jeg mot havet og traff tilfeldigvis en fyr som hadde hoppet av studiet på Camden. Spurte ham hvor Jaime kunne være. Han sa at enten var hun på Skidmore-universitet eller så var hun i Aten, men at hun ikke var i Berlin. Så dro jeg til Kreta, pulte en eller annen jente der. Deretter dro jeg til Santorini, som var nydelig, men det var altfor mange turister der. Tok en buss til sørkysten, og dro til Malta, men jeg ble dårlig av den øya. Begynte å haike. Så dro jeg tilbake til Kreta, tilbrakte dagen på en strand full av tyskere og badet. Deretter gikk jeg litt mer. Det eneste jeg gjorde på Kreta, var å gå. Jeg visste ikke hvor jeg var. Det var fullt av turister overalt. Så jeg dro til en nudiststrand. Var der, kledde meg naken, spiste yoghurt og badet med to fyrer fra Jugoslavia, som klaget over inflasjonen og ville omvende meg til sosialismen. Jeg kjøpte en dykkemaske og snorklet, og vi fanget blekkspruter, slo dem til døde på strendene og spiste dem. Jeg traff en fyr fra Canada, som hadde stjålet en bil og sittet litt inne, og vi hang mye sammen, diskuterte verdensproblemer, drakk øl, fanget flere

blekkspruter og tok syre. I tre dager holdt vi på med dette. Jeg ble solbrent på rumpa og på kukken. En av typene fra Jugoslavia lærte meg "Born in the U.S.A" på jugoslavisk, og vi sang den mye. Siden vi hadde drept alle blekksprutene, og jeg hadde lært hver eneste Springsteen-låt på jugoslavisk, var det ikke noe å finne på, og jeg sa hadet og dro fra nudiststranda. Jeg haiket litt mer, så en helvetes masse esler og fant et Donald Duck-blad på gresk i en eller annens hage. Mens jeg haiket i Hellas, satt jeg på med en lastebil som fraktet vannmeloner og ble overfalt av en gammel gubbe, og etter det ble jeg angrepet av bikkjer. Jeg visste fortsatt ikke hvor Jaime var. Endte opp i Berlin, men hun venninna mi hadde gitt meg gal adresse. Bodde på et nytt ungdomsherberge. Likte Bauhaus-arkitekturen, som jeg hater hjemme i U.S.A, men som så bra ut her. Haiket litt mer, dro på en masse barer, møtte mange pønkere, spilte mye dam og litt biljard og røykte hasj. Fikk ikke flybillett ut av Berlin, så jeg dro tilbake til Amsterdam og ble ranet av to små, svarte karer i horestrøket.

P A U L Den siste gangen jeg så Mitchell før undervisningen startet igjen, var i september. Som vanlig lå vi i sengen min, og det var tidlig, klokken var kanskje tolv. Jeg strakte meg over ham og tente en røyk. I leiligheten ved siden av kranget de. Det var altfor mye trafikk ute på Jane Street, og det var enten det eller noe annet som gjorde at Mitchell var så anspent og fikk han til å klemme hardt rundt vinglasset. Han hadde anstrengt seg så hardt, hatt sånn fokus på detaljene, at han ikke kunne se skogen for bare trær. Hva er det jeg driver med, tenkte jeg. Faren min jobbet sammen med faren hans i Chicago, og selv om grunnen til at de hadde kontakt, var mer avhengig av det som skjedde borte på Wall Street og hvilket bord den andre kunne ordne på Le Francais eller Ritz-Carlton hotell, ga det likevel oss en mulighet til å treffe hverandre. Når vi var i New York, pleide vi å møtes i leiligheten min, den jeg hadde i fjor. Vi kunne aldri være hos ham, på grunn av "romkamerat-problemet," kunne han si alvorlig. Vi møttes på kvelden vanligvis, som regel etter å ha vært på kino eller en eller annen dårlig teaterforestilling milevis fra Broadway, der en av Mitchells utallige

dramastudentvenner hadde en rolle, vanligvis fulle eller høye, noe som det virket som om Mitchell var konstant på den tiden der, mens jeg holdt på å avslutte et annet forhold. Han var fullt klar over det, men brydde seg ikke. Vanligvis runder med vill sex, påkledd og tidlig på Boy Bar for en drink, ikke spør.

Vi satt på en kafé oppe på 92. Street og irriterte oss grønn over en kelner. Så havnet vi i krangel med taxisjåføren på vei ned mot sentrum, og han sendte oss på dør. Prostituerte kastet seg over oss på 29. Street, og Mitchell likte det litt, eller kanskje han bare lot som. Han så liksom så fortvilet ut de månedene der. Jeg trodde imidlertid at det ville gå over, men jeg begynte å skjønne at det aldri kom til å skje. Bare en heftig bytur på West Side og han ville være helt utafør. Så noe latterlig som Egg Benedict klokken tre på natten på P.J. Clarke's Klokken tre på natten. P.J. Clarke's. Han klager over at eggene er altfor bløte. Jeg plukker i hamburgeren jeg har kjøpt, men som jeg ikke har lyst på, ikke egentlig. Jeg er forbløffet over at det fortsatt er tre – fire forretningsmenn, utenbysfra, i baren. Mitchell spiser på sett og vis opp eggene og ser på meg. Jeg ser på ham og gir ham fyr. Jeg legger hånden på kneet hans og stryker ham på låret.

”Ikke gjør det,” sier han. Jeg ser flau bort. Så sier han mildt: ”Bare ikke her.”

”La oss dra hjem,” sier jeg.

”Til deg eller meg?” sier han.

”Samme for meg. Vi kan dra hjem til meg. Eller til deg, kanskje? Jeg vet ikke. Jeg føler ikke for å bruke penger på taxi.”

Det begynner å bli sent – og deprimerende. Vi rører oss ikke. Jeg tenner en røyk til, og stumper den. Mitchell tar seg til haken, som om det er noe feil med den. Han stryker fingeren over hakekløften.

”Har du lyst å røyke?” spør han.

”Mitch,” sukker jeg.

”Hmmm?” spør han og lener seg framover.

”Klokken er fire på natten,” sier jeg.

”Øh-høh,” sier han forvirret, lener seg framover forsatt.

”Vi er på P.J.,” minner jeg ham på.

”Riktig det,” sier han.

”Vil du . . . røyke?” spør jeg.

”Ehh,” stammer han, ”tror det.”

”Kan vi ikke . . .” Jeg stopper, kikker over mot forretningsmennene og så bort,

men ikke på Mitchell.

”Kan vi ikke . . .”

Han venter og forsetter å stirre på meg. Dette er for dumt.

Jeg sier ikke noe.

”Kan vi ikke . . . kan vi ikke hva da?” spør han, flirer så de hvite tennene blottes og lener seg enda nærmere med den stygge hakekløften.

”Ryktene skal ha det til at du er tilbakestående,” forteller jeg ham.

Vi er i taxien på vei mot leiligheten min, det er sent, nesten fem, og jeg husker ikke engang hva vi har gjort i kveld. Jeg betaler taxisjåføren og gir ham altfor mye i tips. Mitchell holder utålmodig opp heisdøren. Vi går inn i leiligheten, og han kler av seg og røyker seg høy inne på badet, og så ser vi litt på TV, på HBO . . . og vi gikk og la oss idet solen var i ferd med å stå opp, og jeg tenkte på den gangen vi var på fest sammen, oppe på universitetet, da Mitchell, som var full og gal, prøvde å tenne på Booth studenthus tidlig på morgningen . . . Akkurat nå ligger vi ansikt til ansikt og ser på hverandre, og begge puster rolig. Det er morgen nå, og vi er våkne, og alt er ekte og lyst og klart, og så sovner jeg . . . Da jeg våknet utpå ettermiddagen samme dag, var Mitchell borte, dratt til New Hampshire. Askebegeret ved sengen var fullt. Det var tomt tidligere. Hadde han sett på at jeg sov? Hadde han det?

S E A N ”Døh, det var Kennedyene . . .” sier Marc mens han setter et skudd inne på rommet sitt i Noyes studenthus. ”Døh, Kennedyene, ødela . . . det . . . Det var faktisk J . . . F . . . K . . . John F. Kennedy som gjorde det . . . Han ødela det . . . helt, skjønner du . . .” Han slikker seg rundt munnen og forsetter: ”Det var dette . . . mødrene våre gikk rundt med oss i magen da vi . . ., jeg mener, han . . . ble plaffet ned i ’64, og den hendelsen . . . ødelahellegreia . . .” Han stopper, og så forsetter han: ” . . . så det holdt . . .” med ekstra trykk på ”det” og ”holdt.” ”Og . . . det igjen . . . skjønner du, det traumatiserte oss så det holdt da vi . . . lå . . . i . . .” Han stopper igjen, ser ned på armen sin og så bort på meg. ”Det du vet . . .” Han ser ned på armen igjen, bort på meg, så tilbake på armen sin, konsentrerer seg idet han drar ut sprøyta, og deretter tilbake på meg igjen - fortsatt forvirret. Ehh, ur-livmorene . . . deres, og det er derfor vi er . . . jeg, du, narkosnuten på andre siden av gangen, venninna vår borte i Booth studenthus, hele livet har vi . . . Skjønner du . . . det? . . . Du ser det?” Han myser opp på meg. ”Herregud . . . tenk om du hadde en bror som var født i ’69 eller noe . . . Han ville vært . . . helt gæern, for faen . . .”

Alt dette sier han skikkelig sakte (jeg orker ikke å høre på mye av det engang)

mens han legger dråpetelleren ved siden av den nye PC'en, som lager summelyder, og Resin, kompisen hans som er på besøk fra Ann Arbor, sitter på gulvet, lener seg mot bordet og nynner med. Marc smiler og lener seg tilbake. Jeg trodde Kennedy strøyk med noen år tidligere, men jeg er ikke sikker, så jeg korrigerer ham ikke. Jeg er litt gira, men kunne fortsatt trengt litt søvn, siden det er sent, rundt klokka fire en gang, men jeg liker at rommet til Marc er så velkjent, alle de småtingene jeg er så vant med: den istykkerrevne plakaten av *Don't look back* med Bob Dylan, stillbildene fra *Easy Rider*, stereoene som alltid spiller "Born to be wild" (eller Hendrix, eller Eric Burdon & The Animals, eller Iron Butterfly eller Zep), de tomme pizzaeskene på gulvet, en gammel Pablo Neruda-bok oppå pizzaeskene, den konstante lukta av røkelse, yogabøkene og bandet ovenpå som alltid øver på gamle Spencer Davis-låter natta lang (de stinker). Men Marc drar snart, når som helst nå, han kan ikke fordra miljøet lenger, og Resin har fortalt at Ann Arbor er der det skjer om dagen.

Etter at jeg hadde pult Didi, dro jeg tilbake til rommet mitt, der fant jeg Susan sittende alene og gråte. Jeg går ut fra at Franskmannen var i New York. Jeg taklet det ikke, og jeg ba henne stikke, og så kjørte jeg til Burger King inne i byen, og spiste mens jeg kjørte til Roxanne, og jeg måtte forholde meg til den nye typen hennes, en stor, fæl lokal langer som het Rupert. Det som skjedde, var helt latterlig. Hun var så stein at hun faktisk lånte meg 40 dollar og fortalte meg at Carousel (Rupert jobber som bartender der) skal stenge fordi det går så drittdårlig, og det gjør meg depriment. Jeg hentet greiene hos Rupert, som drev og rengjorde pistolhylsteret, så full av cola at han faktisk smilte og lot meg ta en linje, og tok det med tilbake til Camden. Kjøreturen tilbake var kald og langtekkelig, motorsykkelen sloknet nesten ved porten til universitetet og klarte så vidt den drøye tre kilometer lange strekningen inne på området, College Drive som den heter. Jeg var altfor stein, og kvalm av Burger King-maten jeg hadde spist, og den tre kilometer lange kjøreturen inne på universitetsområdet var nifs. Jeg røykte litt mer pot på rommet til Marc, og nå gjør han seg ferdig. Det gjør meg ingenting, jeg har sett det før.

Marc tenner en mentolrøyk og sier: "Det skal være sikkert og visst, Sam, det var Kennedyene!" Armen er bøyd, peker oppover og hviler på skulderen hans. Han slikker seg rundt munnen." Det her . . . "

"Jeg skjønner hva du mener, kompis," sukker jeg og gnir meg i øynene.

"Det her er . . . "

"Er?"

”Er bra.”

Marc holdt på å skrive bacheloroppgave om The Grateful Dead. I starten hadde han prøvd å drøye litt mellom hvert skudd, sånn at han ikke skulle bli hekta, men det var vel egentlig litt for sent nå. Jeg hadde ordnet dop for ham siden september, og han hadde begynt å henge etter med betalingen. Han drev og gjentok at etter ”intervjuet med Garcia” kom han til å ha en del penger. Men Garcia hadde ikke vært i New Hampshire på lenge, og jeg begynte å bli utålmodig.

”Marc, du skylder meg 500 dollar,” sier jeg. ”Jeg skal ha dem før du drar herfra.”

”Faen, vi har hatt . . . det mye moro her . . . ” (Jeg reiser meg alltid når han begynner på den talen der.) ”Det er så...annerledes nå . . . ” (Bla Bla) ”Den tiden er forbi . . . ingenting er som før . . . ” sier han.

Jeg stirrer på en glassbit fra et knust speil som ligger ved siden av PC’en og dråpetelleren, og nå snakker Marc om å gi blaffen i alt og dra til Europa. Jeg titter ned på ham, han har forferdelig ånde, han har ikke dusjet på dagevis, håret er fett, dratt bakover og festet i hestehale, og den batikkfargede t-skjorten er full av flekker. ” . . . Døh, da jeg var i Europa . . . ” Han piller seg i nesa.

”Jeg må på forelesning i morgen,” sier jeg. ”Hva med pengene?”

”Europa . . . Hva? Forelesning? Hvem holder forelesningen?” spør han.

”David Lee Roth. ”Hør her, får jeg pengene eller ikke?”

”Det digger jeg. Det kan jeg digge, ja. Hysj, du vekker Resin,” hvisker han.

”Det gir jeg blaffen i. Resin kjører Porsche. Resin har råd til å betale meg,” sier jeg.

”Resin er blakk,” sier han. Du skal få pengene dine. Du skal få pengene dine.”

”Marc, du skylder meg 500 spenn. Femhundre,” sier jeg til den patetiske junkien.

”Resin tror Indira Gandhi bor i Welling studenthus,” sier Marc og smiler.

”Han sier han fulgte etter henne da hun gikk fra spisesalen til Welling.” Han tar en pause. ”Digger du . . . det?”

Han reiser seg, klarer så vidt å komme seg bort til senga og deiser ned i den, og så ruller han ned ermene. Han titter rundt i rommet, røyker filteret nå. ”Eh,” sier han og lener hodet bakover.

”Du har penger, kom igjen a,” sier jeg. ”Kan du ikke låne meg et par spenn?”

Han ser rundt i rommet, drar ned en tom pizzaeske og myser bort på meg:

”Nei.”

”Døh, jeg får statlig støtte for i det hele tatt å kunne gå på skolen, jeg trenger noe penger,” trygler jeg. ”Bare fem dollar.”

Han lukker øynene og ler. ”Du skal få tilbake pengene dine,” er alt han sier.

Resin våkner og begynner å snakke med askebegeret. Marc advarer meg og sier at jeg ødelegger karmaen hans. Jeg stikker. Junkier er patetiske nok som det er, men rike junkier er enda verre. Til og med verre enn jenter.

P A U L Den helvetes radioen slo seg tilfeldigvis på klokken syv i morges, og jeg fikk ikke sove igjen, så jeg snublet ut av sengen, tente umiddelbart en røyk og lukket vinduene, siden det var iskaldt inne på rommet. Selv om jeg så vidt klarte å åpne øynene (jeg var sikker på at hodet ville sprenges hvis jeg åpnet dem helt), kunne jeg se at jeg fortsatt hadde på meg slips, underbukse og sokker. Jeg kunne ikke skjønne hvorfor jeg hadde på meg disse tre plaggene, så jeg sto lenge og stirret inn i speilet og prøvde å huske hva som hadde skjedd i går, men jeg klarte det ikke. Jeg snublet inn på badet og tok en dusj, glad for det var noe varmtvann igjen. Jeg kledde raskt på meg og stålsatte meg for frokost.

Det var faktisk ganske fint ute. Det var oktober, bladene var i ferd med å visne og falle fra trærne, og det var kjølig og skarpt ute, luften duftet friskt og solen, som var gjemt bak de grå skyene, sto fortsatt lavt på himmelen. Men jeg følte meg fortsatt forferdelig dårlig, og de fem aspirinene jeg hadde tatt, var ikke i nærheten av å gjøre jobben sin. Synet var tåkete og jeg holdt på å putte en 20-dollar seddel i veksleautomaten. Jeg gikk innom postkontoret, men postkassen min var tom, for posten hadde ikke kommet ennå. Jeg kjøpte røyk og gikk opp i spisesalen.

Det var ikke noe kø. Den søte lyshårete førsteårsstudenten som sto bak disken sa ikke et ord, og han hadde på seg de største svarte solbrillene jeg noen gang har sett, og serverte den bløtteste eggerøren jeg har vært borti og disse små, brune tannpirkerne

som jeg hadde en mistanke om, var pølser. Bare tanken på å spise gjorde meg høyst uvel, og jeg tittet på gutten, som bare sto der og holdt i en stekespade. De første følelsene av kåthet vek for irritasjon, og med røyken fortsatt i munnen snerret jeg: ”Du er så pretensiøs,” og hentet en kopp kaffe.

Det var bare hovedspisesalen som var åpen, så jeg gikk inn der og satte meg sammen med Raymond, Donald og Harry, en førsteårsstudent som Donald og Raymond hadde blitt kjent med, en søt liten gutt som var opptatt av spørsmål man gjerne stiller seg når man går på førsteåret, som: Er det et liv etter Wham!/? De hadde vært oppe hele natten og røyket metamfetamin, og de hadde invitert meg, men jeg hadde blitt med . . . Mitchell, som nå satt på et annet bord på den andre siden av spisesalen, på den idiotiske festen i stedet. Jeg forsøkte å ikke se bort på ham og det utpulte ludderet han satt sammen med, men jeg klarte ikke la være, og jeg irriterte meg grønn over at jeg ikke hadde tatt meg en runk før jeg sto opp i morges. De tre homsene satt bøyd over et ark, de drev og skrev en oversikt over studenter som skulle ha vært svartelistet, og selv om det så ut som hele gjengen hadde munndiaré, la de merke til meg og nikket, og jeg slo meg ned.

”Studenter som drar til London og kommer tilbake med engelsk aksent,” sa Raymond og skriblet frenetisk.

”Kan jeg bomme en sigg?” spurte Donald meg fraværende.

”Ja, kan du det?” spurte jeg tilbake. Kaffen smakte forferdelig. Mitchell, det svinet.

”Å, gi deg, Paul,” mumlet han idet jeg ga ham en.

”Hvorfor kan du ikke bare *kjøre* røyk selv?” spurte jeg så høflig som det er mulig å være for en som er fyllesyk til frokost.

”Alle som kjører motorsykkel, og alle dedikerte fans av The Grateful Dead,” sa Harry.

”Og alle som kommer til frokost og ikke har vært oppe hele natten,” sa Donald og kastet et blikk over på meg.

Jeg skar en grimase mot ham og la bena i kors.

”De to lesbene som bor borte i McCullough,” sa Raymond og skrev det ned.

”Hva med hele McCullough studenthus?” foreslo Donald.

”Enda bedre.” Raymond skriblet et eller annet.

”Hva med det ludderet som sitter sammen med Mitchell?” foreslo jeg.

”Ro deg ned nå, Paul,” sa Raymond sarkastisk.

Donald lo og skrev opp navnet hennes likevel.

”Hva med hu feite, fæle, trendy jenta?” spurte Harry.

”Hun bor borte i McCullough. Hun er med allerede.”

Jeg taklet ikke sånt forskrudd bøgefjas så tidlig på morgningen, og jeg skulle til å gå bort og hente litt mer kaffe, men jeg var så sliten at jeg ikke greide å reise meg engang, så jeg lente meg tilbake, tittet ikke bortover mot Mitchell og snart ble alle stemmene umulig å skille fra hverandre, min egen stemme inkludert.

”Alle med skjegg eller noen form for ansiktshår overhodet.”

”Å, den er bra.”

”Hva med den fyren fra L.A.?”

”Nei, egentlig ikke.”

”Du har helt rett, men skriv ham opp likevel.”

”Alle som går i salatdisken for påfyll.”

”Skal du på audition til den Shepard-greia, Paul?”

”Hæ? Hva er det du snakker om?”

”Den rollen. Shepard-stykket. Audition i dag.”

”Alle som venter til etter videregående med å få tannregulering.”

”Nei, jeg skal ikke det.”

”Folk som ser på seg selv som født på ny.”

”Da er hele administrasjonen bannlyst.”

”*Quelle horreur!*”

”Rikinger med billige stereoanlegg.”

”Gutter som ikke *kan* drikke.”

”Hva med gutter som *kan*?”

”Sant. Sant.”

”Skriv opp jenter som ikke *kan*.”

”Jeg skriver bare folk som ikke tåler alkohol.”

”Hva med David Van Pelt?”

”Hvorfor det?”

”Hvorfor ikke?”

”Jeg har ligget med ham.”

”Du har ikke hatt sex med David Van Pelt.”

”Det har jeg vel.”

”Hvordan fikk du til det?”

”Han tåler ikke alkohol, og så sa jeg at jeg likte skulpturene hans.”

”Men de er *helt* forferdelige.”

”Jeg *er* klar over det.”

”Han har *hareskår*.”

”Jeg er klar over det også. Jeg synes det er . . . sexy.”

”Du gjør vel det.”

”Alle med hareskår. Skriv opp det.”

”Hva med Mister Dum og Deilig?”

Jeg hadde litt lyst å vite hvem denne Mister Dum og Deilig var av en eller annen grunn, men klarte ikke å mobilisere nok engasjement til å spørre. Jeg følte meg helt for jævlig. Jeg kjenner ikke disse folkene, tenkte jeg. Jeg hatet å studere drama. Jeg begynte å svette. Jeg dyttet bort kaffekoppen og tok en røyk. Jeg hadde byttet fordypningsfag så mange ganger at jeg ikke brydde meg lenger. Å begynne på drama var bare et siste desperat forsøk. David Van Pelt var ekkel, eller det syntes jeg i alle fall før. Men nå, den morningen her, hadde navnet hans en erotisk klang over seg, og jeg hvisket det for meg selv, men navnet til Mitchell dukket opp i stedet.

Plutselig gapskrattet de alle sammen, de satt fortsatt bøyd over arket, og de minnet meg om de tre heksene i *Macbeth*, bortsett fra at de så uendelig mye bedre ut og gikk i klær fra Giorgio Armani. ”Hva med alle som ikke har skilte foreldre?” De lo, gratulerte hverandre og skrev det opp, fornøyde som bare det.

”Unnskyld meg,” avbrøt jeg. ”Men foreldrene mine er fortsatt gift.”

De tittet opp, smilene forsvant raskt og de så dypt bekymret ut. ”Hva var det du sa?” spurte en av dem.

Jeg kremtet, tok en kunstpause og sa: ”Foreldrene mine er ikke skilt.”

De var stille lenge, før hele gjengen brølte ut i en blanding av skuffelse og mistro, og kastet hodene ned mot bordet mens de hylte videre.

”Aldri i livet!” sa Raymond, forbløffet, forskrekket og tittet opp som jeg nettopp hadde røpet en stor hemmelighet.

Donald måpte. ”Du tuller, Paul.” Han så sjokkert ut og trakk seg faktisk unna meg som om jeg var spedalsk.

Harry var så lamslått at han ikke klarte å få frem et ord.

”Det er helt sant, Donald,” sa jeg. ”Foreldrene mine er for kjedelige til å skille seg.”

Jeg likte det faktum at foreldrene mine ikke var skilt. Det var umulig å si om

de var lykkelig gift eller ikke, men bare det at de fleste – eller faktisk alle vennene mine hadde foreldre som enten var skilt eller separert, og at mine ikke var det, gjorde at jeg følte meg trygg og ikke som et offer. Det veide nesten opp for det med Mitchell, og jeg var storfornøyd med at navnet mitt var havnet i vanry. Jeg frydet meg, stirret tilbake på dem og følte meg noe bedre.

De stirret fortsatt, forfjamsset.

”Fortsett med den teite listen deres,” sa jeg, tok en slurk kaffe og viftet dem bort. ”Slutt å stirre sånn.”

Etter å ha sittet lamslåtte i stillhet en kort stund, begynte de langsomt på listen igjen, men de fortsatte leken med langt mindre entusiasme enn før.

”Hva med folk med veggtepper på rommet sitt?” foreslo Harry.

”Det har vi notert allerede,” sukket Raymond.

”Er det noe mer metamfetamin igjen?” sukket Harry.

”Nei,” sa Donald og sukket, han også.

”Hva med alle som skriver dikt om Kvinnen?”

”Bolsjeviker fra Canada?”

”Alle som røyker sigaretter med nelliksmak?”

”Apropos røyk. Paul, kan jeg bomme en til?” spurte Donald.

Mitchell strakte seg over bordet og tok henne i hånden. Hun lo.

Vantro tittet jeg tilbake på Donald. ”Nei. Du kan ikke det,” sa jeg og ble mer og mer hysterisk. ”Absolutt ikke. Jeg blir gal av at du alltid ”bommer” røyk, og jeg finner meg ikke i det lenger.”

”Kom igjen a,” sa Donald, som om jeg bare fleipet. ”Jeg kjøper etterpå. Jeg er blakk.”

”Nei! Jeg blir også gal av at du alltid later som om du er blakk, når faren din eier noe sånn som halve *Gulf and Western Industries Inc.*,” sa jeg og stirret på ham.

”Er det helt krise?” spurte han.

”Ja, Paul, slutt å ha et *grand mal*,” sa Raymond.

”Hvorfor er du i så dårlig humør?” spurte Harry.

”Jeg vet hvorfor,” sa Raymond lurt.

”Bryllup på gang?” fniste Donald og tittet bort mot bordet til Mitchell.

”Det *er* helt krise, ja” Jeg var urokkelig og ignorerte dem. Jeg skal drepe det ludderet.

”Bare én. Ikke vær kjip.”

”Greit, du skal få en, hvis du vet hvem som fikk Tony-prisen for beste teaterkostymer i fjor.”

Det fulgte en stillhet som jeg fant ydmykende. Jeg sukket og så ned. Ikke en av dem sa et ord før Donald til slutt tok bladet fra munnen.

”Det er det mest meningsløse spørsmålet jeg noen gang har hørt.”

”Jeg tittet over mot bordet der Michthell satt en gang til, så dyttet jeg røykpakken over til andre siden av bordet. ”Bare ta dem. Jeg går og henter mer kaffe.” Jeg reiste meg og la på vei ut av spisesalen. Men jeg måtte stanse og smyge meg inn på rommet der saladisken står, for jeg så den svenske jenta som jeg var sammen med i natt, stå og vise legget til kantinekontrolløren. Jeg gjemte meg der inne til hun hadde gått bort til disken. Deretter løp jeg fort ned trappene og gikk mot forelesningssalen. Jeg tenkte på om jeg skulle dra på audition til det Shepard-stykket, men så tenkte jeg at hvorfor skulle jeg gidde det, når jeg allerede er fanget i ett: mitt eget liv.

Jeg satt ved pulten og hørte ikke på det monotone snakket til professoren, men kastet et raskt blick over mot Mitchell, som så lykkelig ut (han fikk seg et nummer i natt, ja) og tok notater. Han tittet rundt i rommet, kunne ikke fordra dem som satt og røykte (han sluttet da han kom tilbake – så irriterende). For ham så de antagelig ut som maskiner, innbilte jeg meg. Som skorsteiner, røyken stiger og damper ut av et hull i hodet. Han kikket bort på den stygge jenta i rød kjole som prøvde å se kul ut. Jeg så på graffitien på pulten: ”Du Taper.” ”Jorda Er Kjip.” ”Tyngdekraften Eksisterer Ikke.” ”*The Brady Bunch* Sov Her.” ”Hva Pokker Skjedde med Hippie-Kjærlighet?” ”Kjærlighet Stinker.” ”De Fleste Taxisjåførere Har HF-utdannelse.” Og jeg satt der og følte at jeg ikke hadde hell i kjærlighet. Men så slo det meg at jeg ikke hadde hellet med meg overhodet.

L A U R E N Våkner. Trenger egentlig å vaske håret. Jeg vil ikke gå glipp av lunsjen. Jeg går til Commons-byggingen. Jeg ser forferdelig ut. Ikke noe post i dag. Ikke noe post fra Victor i dag. Bare et brev om at AA-møtet neste lørdag er flyttet fra Stokes studenthus til Bingham studenthus. *Dawn of the Dead* vises i Tishman-salen i kveld. Det er fire kunstbøker som er forfalt og som jeg skulle ha levert på biblioteket. Jeg kolliderer med en jente som ser helt merkelig ut, med rosa partykjole og briller – det ser ut som hun har blitt utsatt for elektroshokkbehandling, og hun leter etter postkassa til en eller annen. Enda en liten ting å irritere seg over. Går opp trappa. Har glemt legget. De slipper meg inn allikevel. Kjekker gutt med Wayfarer-solbriller serverer cheeseburgere. Ber om en tallerken med pommes frites. Begynner å flørte. Spør om det går bra med fløytetimen hans. Innser at jeg ser forferdelig ut og snur og går min vei. Henter en Cola Light. Setter meg ned. Roxanne er her, og hun sitter av en eller annen grunn sammen med Judy. Judy plukker i salaten med tofu, selleri, ris og pommes frites. Jeg bryter stillheten: ”Jeg er så lei det stedet her. Alle stinker røyk, er pretensjøs og har elendig kroppsholdning. Jeg stikker av før førsteårsstudentene tar over.” Jeg glemte ketsjup. Jeg dytter vekk tallerkenen med pommes frites. Tenner en røyk. Ingen av dem smiler. Gr-eit. . . Jeg plukker på en flekk med tørket blåmaling på buksebeinet. ”Så . . . hva er i veien?” Jeg ser meg rundt og i øyekroken skimter jeg Døvingen borte ved drikkevarene. Snur meg mot Judy igjen. ”Hvor er Sara?”

”Sara er gravid,” sier Judy.

”Å, faen. Du tuller,” sier jeg og drar stolen nærmere. ”Få høre.”

”Vel, det er ikke så mye mer å fortelle” sier Judy. ”Roxanne har snakket med henne hele morgningen.”

”Jeg ga henne noen smertestillende,” sier Roxanne og himler med øynene. Kjederøyker. ”Jeg ba henne gå til psykologtjenesten.”

”Å, faen, nei,” sier jeg. ”Hva gjør hun med det? Jeg mener, når?”

”Det blir til uka,” sier Roxanne. ”På onsdag.”

Jeg stumper røyken. Plukker i pommers fritesene. Låner ketsjupflaska til Judy. ”Så drar hun til Spania, tror jeg,” sier Roxanne og himler med øynene nok en gang.

”Spania? Hvorfor det?”

”Fordi hun er helt sprø,” sier Judy og reiser seg. ”Skal dere ha noe?”

Victor. ”Nei,” sier jeg og holder blikket på Roxanne. Hun går.

”Hun var helt fra seg, Lauren,” sier Roxanne uinteressert, fikler med skjerfet og spiser pommers frites.

”Det kan jeg tenke meg. Jeg må få snakket med henne,” sier jeg. ”Det her er forferdelig.”

”Forferdelig? Det er det *verste* som kan skje,” sier Roxanne.

”Det verste som kan skje, ja,” samtykker jeg.

”Jeg hater når sånt skjer,” sier hun. ”Jeg hater det.”

Vi spiser opp pommers fritesene, som er ganske gode i dag. ”Jeg vet, det er helt grusomt,” sier jeg og nikker.

”Helt grusomt,” sier hun. Mer enighet. ”Jeg begynner å få en mistanke om at kjærlighet er et helt ukjent konsept.”

Ralph Larson. Filosofilæreren går forbi, bærer på et serveringsbrett og leter etter et sted å sitte, etterfulgt av grafikklæreren min. Han ser på Roxanne og sier: ”Hallo, snuppa,” og blunker. Roxanne smiler bredt - ”Hei, Ralph” – og så ser hun på meg igjen, med øyne så store som tinntallerkener, smiler bredt forsatt. Jeg legger merke til at hun har lagt på seg. Hun griper tak i håndleddet mitt. ”Han er så kjekk, Lauren,” hvisker, gisper hun.

”Aldri inviter en lærer på rommet,” sier jeg til henne.

”Han er velkommen på mitt når som helst,” sier hun og klemmer fortsatt rundt håndleddet mitt.

”Slipp,” sier jeg. ”Roxanne, han er gift.”

”Hva så? Jeg gir blaffen i det, vel.” Hun himler med øynene. ”Alle vet at han har ligget med Brigid McCauley.”

”Han kommer aldri til å gå fra kona si for din skyld. Det ville ha spolert mulighetene hans for en fast stilling ved universitetet.”

Jeg ler. Hun ler ikke. Og jeg har ligget med ham Tim-fyren som fikk Sara gravid, og tenk om det var jeg som skulle ta abort neste onsdag? Tenk om . . . Ketsjup

smurt utover tallerkenen gjør det umulig ikke å få assosiasjoner. Jeg ville aldri ha latt det skje. Judy kommer tilbake igjen. Bordet ved siden av: gutt som ser trist ut, smører brødsriver og pakker dem inn i en serviett, for å ta med til hippie-kjæresten som ikke har kost inkludert. Så kommer Døvingen gående mot bordet vårt. Jeg kaster meg rundt og ber Judy fortelle en vits, hva som helst.

”Hæ? Hva sa du?” sier hun.

”Snakk til meg, lat som du forteller meg noe. Fortell en vits. Fort deg. Hva som helst.”

”Hvorfor det? Hva skjer?”

”Bare gjør det! Det er en jeg ikke vil snakke med.” Jeg peker med øynene.

”Å, ja,” begynner hun, vi har lekt denne leken før. Hun varmer opp: ”det er derfor, alt sammen, du vet, skjedde . . .”

”Det er derfor?” Jeg trekker på skuldrene. ”Men jeg trodde, du vet det, det skjedde . . .”

”Ja, det er derfor . . . åh, skjønner, nå . . .” sier hun.

”Åh, ha ha ha ha ha . . .” ler jeg. Det høres falskt ut. Jeg føler meg stygg.

”Hei, Lauren,” sier Stemme Bak Meg. Slutter å le og kikker rolig opp, han går med shorts. Det er oktober, og gutten går med shorts og har *New York Times*, økonomidelen, under armen. ”Er det ledig her?” Han gestikulerer mot bordet vårt, der han er i ferd med å sette ned serveringsbrettet. Roxanne nikker.

”Nei!” Jeg ser meg rundt. ”Jeg mener . . . nei. Vi holder av plass til noen. Beklager.”

”Ok.” Han står der og smiler.

Forsvinn, forsvinn, forsvinn. Benytt ESP . . . Hva som helst.

”Beklager.” Sier jeg enda en gang.

”Kan vi ta en prat senere?” spør han. Forsvinn. F-O-R-S-V-I-N-N. ”Jeg blir på datarommet.”

”Ja visst.”

Han sier: ”Hadet” og går.

Jeg leter etter en ny røyk og føler meg litt kjip, men hvorfor det? Hva forventer han egentlig? Jeg tenker på Victor, ser opp, ber om en fyrstikk og sier: ”Ikke-”

”Hvem var det?” spør de begge to.

”-spør. Ingen,” sier jeg. ”Gi meg en fyrstikk.”

”Du har . . . ikke,” sier Judy og legger hodet på skakke.

”Jeg . . . har det,” Jeg hermer og legger hodet på skakke jeg også. ”Uff, da”

”Han går på førsteåret. Gratulerer. Din første?”

”Jeg sa ikke at jeg var interessert, vennen min.”

”Han har bare så deilig rumpe,” sier Roxanne.

”Jeg er sikkert på at Rupert ville blitt veldig fornøyd, hvis han hørte deg nå,” sier jeg til henne.

”Jeg har på følelsen at Rupert ville ha vært enig,” sier Roxanne trist.

Og det er en merkelig ting å si, og jeg lurer på hva hun mener med det. Det minner meg om noe jeg ikke vil bli minnet på. Jeg sier til Roxanne at hun må slå på tråden, og sier til Judy at jeg blir i atelieret utover. Går tilbake på rommet mitt, bestemmer meg for å droppe forelesningen i video og ta et bad i stedet. Vasker badekaret først. Det er stille i studenthuset. Alle er på forelesning, eller kanskje de fortsatt sover. Herlig, varmt vann. Henter en tegneblokk, noen kullstifter, gettoblasteren og setter på Rickie Lee Jones. Fyrer en joint og bare ligger der. Jeg prøvde å ringe Victor i Roma i går natt etter at jeg kom tilbake fra Steve, gråt – klarte ikke å slutte, men det var ingen som tok telefonen der han hadde sagt at han kom til å bo på denne tiden. Tenker tilbake på den siste natta med ham. Tar på meg selv. Tenker på Victor. Jeg hater Rickie Lee Jones. Skrur på radioen i stedet. Vasker håret. Skrur opp lyden. Elendig radiokanal. Topp 40. Støy. Men så kommer det en låt som jeg husker at jeg hørte på da jeg var sammen med Victor. Det er en teit sang, og jeg likte den ikke da, men nå er den på sin plass og får meg til å gråte. Jeg har lyst til å skrive ned hva jeg føler, eller tegne det ut, men så kjenner jeg at det vil få hele greia til å virke uekte og falsk. Jeg innser at det vil forringe det, så jeg ligger der i det hvite lyset og mimrer over minnene sangen vekker. Av Victor. Hendene til Victor. Victors leopardskinnbukser. Fillete militærstøvler og . . . kjønnehåra hans? Armene. Ser på at han barberer seg. På Palladium – hvor kjekk han var i smoking. Vi elsker i leiligheten hans. Brune øyne. Hva mer? Han begynner å blekne. Jeg blir redd. Jeg blir redd, fordi mens jeg ligger der, virker det plutselig som om han ikke finnes lenger. Det virker som om det bare er sangen som finnes, og ikke Victor. Det er nesten som om jeg fant ham opp i fjor.

S E A N Skrekk og gru i Spisesalene, Del IVXVV. Hun Mitchell pulte i går, og som jeg har lyst å pule en gang til, står borte ved drikkevarene. Jeg kan se henne klart og tydelig fra der jeg sitter. Hun snakker med den overvektige, lesbiske (antagelig) venninna si fra keramikken. Er kledd i et antrekk jeg virkelig har problemer med å beskrive. Jeg antar at du kan kalle det en kimono kanskje, men den er kortere og hun har en genser utenpå den igjen. Klærne er for store, men du kan fortsatt se at hun har bra kropp, og det ser ut som hun går uten bh, så puppene er nydelige å se på. Jeg kjenner henne litt egentlig – etter at vi tilbrakte en natt sammen, snakket jeg med henne på en Fredagsfest i Franklin studenthus. Det er mulig vi tar et fag sammen, men jeg er ikke sikker siden jeg er så lite på forelesning. Men uansett hvordan det henger sammen, hun er neste på lista.

Det er tid for middag igjen, og jeg sitter sammen med den samme gamle gjengen: Tony, Norris, Tim og Getch. Det helvetes studenthusbandet, The House Pigs, vekket meg klokka fire i ettermiddag da de hadde øving i lokalet over rommet mitt. Jeg tok en dusj og fønet håret, fullt klar over at jeg hadde gått glipp av to forelesninger i dag, og at jeg måtte finne et fordypningsfag innen neste måned. Jeg gikk rastløst frem og tilbake i rommet, røykte og hørte på gamle Velvet Underground-låter, i håp om at det ville overdøve The House Pigs, helt til det var tid for middag. De øvde fortsatt da jeg dro mot Commons-byggingen.

Jason serverte i kantina, og jeg sa at jeg hadde snakket med Rupert, og at jeg kunne skaffe ham de fire grammene til i morgen kveld, men at han burde ta av seg solbrillene fordi de fikk ham til å se mistenkelig ut. Han smilte bare og ga meg et ekstra stykke med kjøtt, eller kalkun, eller svin eller hva faen det var, noe jeg vel egentlig synes var kult gjort. Så, jeg kikker på den jenta og lurer på om det er hun som har puttet de lappene i postkassa mi, og selv om det kanskje ikke er henne, blir jeg opphisset. Men så sier den feite venninna noe til henne og de ser begge bort mot bordet vårt, og jeg ser ned og later som om jeg spiser. Jeg tror hun går på andreåret, og jeg er rimelig sikker på at hun bor i Swan studenthus, men jeg kommer ikke til å

spørre noen rundt bordet om det. Jeg vil ikke gå glipp av den gleden som ligger i selve jakta. Tim er en tosk som klarte å gjøre Sara gravid, og han bryr seg ikke. Jeg pulte Sara et par ganger da jeg gikk på andreåret. Faktisk hadde de fleste av oss rundt bordet gjort det. Det virket nesten som en vits at det var akkurat Tim som hadde trukket det korteste strået, som satt igjen med alt peset. Men ingen er utafør eller i dårlig humør på grunn av det her. Til og med Tim vitser om det.

”Så mange jenter tar abort nå om dagen at man burde opprette en egen klinikk ved universitetet. Ansette studenter som trenger penger – ,” sier han og ler.

”Helt alvorlig, jeg hadde gjort det for femti dollar,” sier Tony.

Getch leker med en Magisk Tavle og sier: ”Ekkelt. Døh, det er rett og slett ekkelt.”

”Mener du maten eller abortvitsene?” spør jeg.

Tony forklarer: ”Avløpsåpner i tannspyleren.”

Getch sier: ”Herlig, vi fleiper om det.”

”Kom igjen a,” sier jeg til Getch. ”Opp med humøret.”

”Døh, hvorfor er du ikke opprørt over det her?” spør Getch og stirrer på Tim på en måte som bare en sosiologstudent er i stand til.

”Hør her,” sier Tim. ”Jeg har vært gjennom den dritten her så mange ganger før at det ikke går inn på meg lenger.”

Getch nikker, men det virker ikke som han skjønner det helt, men han holder kjeft og konsentrerer seg om den Magiske Tavlen igjen.

”Hvordan vet du i det hele tatt at det er ditt?” spør Tony, som akkurat kom tilbake fra et studentrådsmøte – stein.

”Jeg vet at det er mitt,” sier Tim, som om han er stolt av å være så sikker.

”Men hvordan kan du vite det? Kan jo hende kjerringa lurer deg trill rundt,” trer Tony *kjempestøttende* til.

”Man *vet* det bare,” sier Tim. ”Jeg kan se på henne at hun ikke ljuger.”

Ingen sier noe.

”Man *merker* det,” gjentar han.

”Det er, eh, skikkelig mystisk,” sier Tony.

”Så når får hun fosteret røsket ut?” spør Norris.

Hele bordet stønner i kor, og latteren til Tim høres skyldig, men hjelpesløs ut, og det gjør meg utilpass. Jenta henter seg omsider en Cola og går ut av hovedspisesalen, og hun vet at hun ser bra ut.

”Du, på onsdag,” Tim låner en røyk og skjerner fyrstikken med hånda, selv om det ikke finnes en sjanse for at den skal blåse ut. Tar forholdsregler, antar jeg. ”Det skulle skje nå på tirsdag, men da har hun denne fremføringa i ur-dans, så det blir på onsdag.”

”Showet må fortsette som før,” gliser jeg makabert, men avslappet.

”Ja,” sier Tim litt nervøst. ”Akkurat. Og så drar hun til Europa, noe som er *utrolig* deilig.”

Hele bordet, Tim inkludert, har allerede mistet interessen for dette emnet – det er allerede gammelt nytt (det har vært kjent siden i går kveld, siden lunsj for sinker), så vi skifter tema og snakker om andre viktige saker og ting. Da Norris reiser seg, spør jeg om han kan ta med en kaffe til meg.

”Kaffe med krem?” spør han.

”Ja, *krem* i den,” sier jeg. Gammel vits.

”Du, Sean. Du er . . . temmelig morsom, du.”

”Ja, jeg er en temmelig morsom fyr.”

”Er det noen som vet hvor det er mulig å få tak i noe Ecstasy til i kveld?” spør Tim.

”Hvor er det fest i kveld?” spør Getch.

Jeg får øye på romkameraten min, han er tilbake fra New York.

”Ca va,” sier han idet han går forbi.

”Ca va,” sier jeg, og så: ”Kvakk.”

Ved End of the World og antagelig på Kirkegården,” forteller Tony. Tony er leder for festkomiteen også. ”Alle donasjoner til alkohol vil bli satt svært stor pris på.”

”Er det ikke for kaldt til å være utendørs?” spør Getch.

”Kle deg godt, kylling.” Tony skyver bort middagstallerkenen og begynner på salaten. Jeg liker Tony, men den europeiske greia med å spise salaten til slutt irriterer meg.

”Kylling? Hvem sa kylling?” spør Tim. ”Jeg har ikke hørt det uttrykket siden åttende klasse.”

”Dra til helvete,” sier Tony. Han er forbannet siden han ikke fikk rollen i en eller annen teit forestilling som Drama setter opp, selv om han går på billedhugger, og selv om han er en bra fyr og sånn, irriterer det meg at han surmuler over noe så døvt. Jeg har lyst til å pule Sara en gang til. Jeg husker at hun var utrolig bra til å suge. Eller var det en annen? Mulig Sara var hun med spiralen som holdt på å kutte pikken min i

to? Når jeg tenker nærmere etter, på den situasjon hun er i nå, var hun antagelig ikke hun med spiralen, men selv om det var henne, hadde jeg nok tatt sjansen igjen, hvis jeg hadde fått tilbudet.

”Noen som vet hvilken film de viser i kveld?” spør Getch.

”Hakke peiling,” sier Tony.

Norris kommer tilbake med kaffen og hvisker: ”*Vispet krem* i den.”

Jeg tar en liten slurk og smiler. ”Herlig.”

”Jeg vet ikke. *Night of the Dead Baby*? Jeg vet ikke,” sier Tony.

”Kan du vennligst holde kjef?” spør Tim.

”Roxanne fortalte meg at Carousel skal stenge,” legger jeg frem for bordet.

”Aldri i livet. Fakta?” spør Norris.

”Ja,” sier jeg. ”Det er i alle fall det Roxanne sier.”

”Hvorfor det?” spør Getch.

”Første- og andreårsstudenter drikker ikke lenger.” sier Tony. ”Kjipt, ikke sant?”

”Ja, det er kjipt,” sier Getch. Jeg har alltid synes han virker litt slesk av en eller annen grunn. Jeg kan ikke forklare det. Han rister den Magiske Tavlen.

Jeg sier: ”Rock’n’roll.”

Tim ler: ”Å! Grufullt! Grufullt!”

Tony sier: ”Det er bare nok et eksempel på at det stedet her går rett til helvete, det er det hele.”

Jeg sier: ”Lev med det.”

Tony mister tålmodigheten, blir helt politiker. ”Hør her, er du klar over at vi får et forpult vektrom her på universitetet? Hvorfor det? Kan du skjønne det? Kan du forklare meg det? Jeg kan ikke. Er du klar over at jeg nettopp kom fra et møte i studentrådet der representantene fra første sa at de vil ha studentforeninger på universitetsområdet. Kan du fatte og begripe det? Kan du *leve med det*?”

Jeg kryper sammen. ”Det er helt teit.”

”Hvorfor det?” spør Tim. ”Jeg synes et vektrom er en god idé.”

”Fordi,” forklarer jeg og håper å roe ned Tony, ”jeg begynte her for å slippe unna nettopp sportsidioter og studentforeninger fulle av drittsekker.”

”Hør her,” sier Tim med et fælt, lystent blikk. ”Døh, damene trener på de helvetes greiene for å stramme opp innsiden av lårene, ikke sant.” Han griper tak i låret mitt og ler.

”Nåja.” Jeg er plutselig forvirret. ”Like fullt, et vektrom.” Jeg gir egentlig blaffen.

Tony ser på meg. ”Du burde holde kjeft, Sean. Hva tar du fordypning i? Data?”

”Åttitallet under Reagan. De skadelige følgene for studenter på første- og andreåret,” sier Tim og rister på hodet.

Det gjør meg egentlig ikke så forbannet som han håpet. ”Data,” hermer jeg.

”Hva *er* det du tar fordypning i?” Han utfordrer meg, den forvokste drittungen, spis opp salaten din, du, ditt rasshøl.

”Rock’n’roll,” sier jeg med et skuldertrekk.

Han reiser seg opprørt. ”Hva er du, en papegøye?”

”Hva går han på?” spør noen.

”Fikk ikke rollen i det Shepard-stykket,” sier Getch.

Deidre dukker plutselig opp. For å redde dagen? Neppe.

”Peter?”

Alle rundt bordet ser opp, det blir stille.

”Jeg trodde jeg het Brian, jeg,” sier jeg og kikker ikke opp.

Hun ler – hun er sikkert høy. Jeg kan se hendene hennes, hun har ikke svart neglelakk lenger. Det ser ut som sementfarge. ”Å, nåja, ja. Hvordan står det til?” spør hun.

”Spiser.” Jeg peker på tallerkenen. Alle rundt bordet ser på henne. Det er en høyst ukomfortabel situasjon.

”Skal du på festen i kveld?” spør hun.

”Ja, jeg skal på festen i kveld. Skal du på festen i kveld?” Meningsløst.

”Ja.” Hun virker nervøs. Gutta skremmer henne. Hun var egentlig grei nok i går natt, bare altfor full. Hun er sikkert bra i senga. Jeg ser bort på Tim, som gransker henne. ”Ja, jeg skal det.”

”Da ses vi vel der.” Jeg titter bort på Norris og himler med øynene.

”OK,” sier hun, nøler og kikker rundt i rommet.

”OK, vi ses på festen. Hadet,” mumler jeg. ”Herregud.”

”OK. Greit,” sier hun og hoster. ”Vi ses.”

”Forsvinn,” sier jeg lavt.

Hun går over til et annet bord. Gutta sier ikke noe. Jeg er flau, for hun ser ikke så bra ut, og de vet alle sammen at jeg pulte henne i går, og jeg reiser meg for å hente

mer kaffe til mitt nært forestående magesår. Rock'n'roll.

”Jeg trenger en dobbeltseng,” sier Tim. ”Noen som har en dobbeltseng til overs?”

”Ikke røyk pot,” sier en eller annen.

”Yabba Dabba Do,” sier Getch.

The Rules of Attraction er Bret Easton Ellis andre bok, og den kom ut i 1987. Handlingen i boken utspiller seg på Camden College i 1985-1986, et fiktivt college nordøst i USA, og vi følger studentenes hverdag dette skoleåret. Fortellerstemmene i boken er i førsteperson, og gjennom hele boken får vi presentert forskjellige synsvinkler på de samme hendelsene. Først og fremst gjennom bokens tre hovedpersoner, Lauren, Sean og Paul, men også gjennom andre karakterer. Bokens tre hovedpersoner lever alle et rimelig utsvevende liv ved colleget. De fester, bruker stoff, har tilfeldig sex og er så å si ikke på forelesning i det hele tatt. I løpet av året forelsker Sean seg i Lauren, Paul forelsker seg i Sean, mens Lauren lengter etter en helt annen, Victor.

Mange betegner Bret Easton Ellis som ”en satirisk moralist” (Øybø 1999), og i *The Rules of Attraction* beskrives en privilegert, men fortapt generasjon, en generasjon uten moralsk forankring på desperat jakt etter en form for mening med tilværelsen.

Det er flere grunner til at jeg valgte å oversette denne boken. For det første er jeg veldig glad i bøkene til Bret Easton Ellis og har i en årrekke vært en stor tilhenger av arbeidene hans. For en oversetter er *The Rules of Attraction* også veldig interessant og utfordrende. Det er en bok preget av et muntlig, uformelt språk med mye slang. Til tider er det en forholdsvis vanskelig tekst å oversette, og den kan periodevis by på store utfordringer. I arbeidet med oversettelsen har jeg hatt et lengre opphold i USA, og jeg er glad for at jeg har hatt mulighet til å diskutere kildeteksten med venner og bekjente der.

En annen ting som gjør denne teksten utfordrende, er de mange forskjellige fortellerstemmene i boken. I det utdraget jeg oversetter er det fire forskjellige fortellerstemmer, og disse er i varierende grad forskjellige fra hverandre. Det å finne en individuell stemme til disse fire, det å prøve å bevare det karakteristiske ved dem, gjør også tekstutdraget veldig interessant å oversette.

Valg av oversettelsesstrategi

Den oversettelsesstrategien jeg har valgt, er sterkt influert av ulike oversetterteorier. Mange av disse teoriene og retningene har ofte har et bestemt syn på hvordan en oversettelse skal gjennomføres, men jeg ikke latt en bestemt teori eller retning være styrende alene. I arbeidet med denne teksten er det særlig to retninger og teorier som har vært viktige for meg. Den første er diskusjonen om hvor fri en

oversettelse skal være. Skal man oversette ord-for-ord eller skal man gi en fri-gjengivelse av kildeteksten? En annen viktig teoretisk retning har vært teorier og tanker omkring ekvivalensbegrepet.

Ord-for-ord eller fri-gjengivelse?

Den store debatten innenfor oversetterfaget har vært om man skal oversette ord-for-ord eller om man skal gi en fri-gjengivelse av kildeteksten. Normen for hva som har blitt ansett som en god oversettelse, har variert innenfor forskjellige kulturer, samfunn og tidsepoker. En oversettelse som ikke følger den gjeldene oversettelsesnormen, blir ofte ansett for å være mindre god: "There would normally be a price to pay for opting for any deviant kind of behavior." (Toury 1978:207) Debatten omkring fri-gjengivelse eller ord-for-ord har pågått lenge, og ulike teoretikere benytter vidt forskjellig terminologi i denne diskusjonen, men spørsmålene er hele tiden de samme: I hvor stor grad skal man tilpasse målteksten? Og hvordan skal man forholde seg til de kulturelle forskjellene?

Ifølge Schleiermacher har en oversetter følgende valg når han/hun skal bringe sammen "his writer and his reader" (1978:49): "Either the translator leaves the writer alone as much as possible and moves the reader towards the writer, or he leaves the reader alone as much as possible and moves the writer towards the reader." (Munday 2006:28) Den første oversetterstrategien medfører at det fremmede ved kildeteksten i mye større grad blir bevart. Schleiermacher hevder at oversetteren skal: "seek to impart to the reader the same image, the same impression that he himself received thanks to his knowledge of the original language of the work as it was written, thus moving the reader to his own position." (1978:49) Ifølge Schleiermacher skal oversetteren ikke tilpasse målteksten for mye, oversetteren skal ikke prøve å skrive slik han forestiller seg at forfatteren ville ha formulert seg, hadde han skrevet i målspåket, eller som han skriver "translate an author just as he himself would have written in German." (1978:49) Da forsvinner det fremmede ved kildeteksten og kildekulturen, og Schleiermacher hevder at man fratår tekstens dens fremmedhet og gjør forfatteren til "one of them." (1978:49)

Ifølge Schleiermacher er en god oversetter "bound only to the admittedly difficult art of supplying this knowledge of the foreign world by the swiftest, most efficacious means, while allowing the greater lightness and naturalness of the original to shine through everywhere." (1978:60) Han heller altså mot en fremmedgjørende

oversettelsesstrategi. Andre teoretikere, som Eugene Nida, argumenterer sterkt for en langt mer fri og hjemliggjørende oversettelsesstrategi. Jeg skal komme mer tilbake til Nida litt nedenfor, og jeg går derfor ikke nærmere inn på hans teori her.

Men det er ikke slik at en oversetter må velge enten det ene eller det andre ytterpunktet i denne debatten. For noen verk fungerer en hjemliggjørende strategi best, mens for andre fungerer en fremmedgjørende strategi bedre. Som tidligere nevnt har oversettelsesnormene stor betydning her. For barnebøker er det for eksempel veldig vanlig i Norge i dag å velge en mer hjemliggjørende oversettelsesstrategi. Det skal ikke være mye fremmed i målteksten, og man kan forholde seg forholdsvis fritt til kildeteksten. For skjønnlitterære tekster for voksne er man derimot nødt til å være langt mindre fri. Videre er det også slik at hvert enkelt verk byr på individuelle problemstillinger, og ofte er det slik at man må variere strategi innenfor det enkelte verket. Men det er nettopp dette som er utfordrende og morsomt ved å være oversetter, det å finne løsninger og den strategien som fungerer for det enkelte verk. Eller som Antoine Berman skriver: "Here emerges what may be called the drama of the translator." (1992:3)

The drama of the translator – valg av oversettelsesstrategi.

Handlingen i *The Rules of Attraction* er lagt til et college på nordøst-kysten i USA i 1985-1986. I oversettelsen er det derfor viktig å bevare både det geografiske og det tidsmessige aspektet. Det er viktig å bevare det fremmede, at man ikke "moves the writer towards the reader" i for stor grad. Dette får betydning for oversettelsen ved at jeg har prøvd å beholde egennavnene og de kulturelle forskjellene i størst mulig grad. Navn på karakterene, stedsnavn og kulturelle fenomener vil så langt det er mulig være mest mulig likt originalen. Dessuten vil språk og uttrykk være tidsriktige og ikke for moderne. I noen tilfeller vil de kulturelle fenomenene være helt ukjente i målkulturen og umulige å oversette uten å komme med forklaringer eller presiseringer. Her stilles oversetteren overfor et valg, enten kan han/hun komme med tilføyelser i målteksten og forklare disse fenomenene, eller han/hun kan forholde seg fritt til kildeteksten. Men Schleiermacher skriver også: "(..) when in the interest of the material likeness of tone and rhythm what is expressed in one language with lightness and naturalness is replaced by clumsy, displeasing expressions in the other, then quite a different overall impression must result." (1978:53) Formen i *The Rules of Attraction* er særdeles muntlig og preget av slang. Og hvis man kommer med lange forklaringer eller

presiseringer, vil dette gå utover den karakteristiske muntlige formen. Dette fører til at ”a quite different overall impression must result”. Hvis muntligheten forsvinner i oversettelsen, blir det en helt annen tekst. I de tilfeller hvor det dukker opp helt ukjente kulturelle fenomener som vi ikke har noe navn for i målkulturen, vil jeg prioritere å bevare kildetekstens form, dens muntlighet, i målteksten. På side 42 i *The Rules of Attraction* står følgende setning: "So many girls are having them there might as well be a CWS job for it,' he laughs." (2006:42) *CWS job* er et helt ukjent fenomen i Norge. Det er et program i regi av den amerikanske staten, der de støtter studenter som trenger finansiell hjelp, til å ta høyere utdanning. Staten betaler lønnen, universitetet eller nærmiljøet får gratis arbeidskraft og studenten får råd til å studere. Dette fenomenet lar seg ikke overføre til målkulturen uten en masse forklarende tilføyelser i målteksten. I disse tilfellene velger jeg altså å prioritere verkets form, det muntlige preget. "Så mange jenter tar abort om dagen at man burde opprette en egen klinikk ved universitetet. Ansette studenter som trenger penger-." Det blir noe tap her, men jeg prøver å bevare vitsen, beholde det muntlige preget og få det til å passe inn i konteksten.

Som sagt er kildetekstens form veldig muntlig, og den er også veldig preget av slang. Dette er så fremtredende ved kildeteksten at hvis man ikke klarer å overføre dette til målteksten, vil det gi ”quite a different overall impression”, bli en helt annen type tekst. Men hvordan skulle jeg gjøre dette? Hvordan skulle jeg bevare muntligheten og få det til å flyte og høres naturlig ut på norsk? Riktignok skriver Schleiermacher at oversetteren skal ”allow the greater lightness and naturalness of the original to shine through everywhere”, men han skriver at dette også er problematisk: ”For one thing is to grasp correctly and somehow represent the influence that a man has had upon his language, and another thing altogether to guess at the turns that his thoughts and their expression would have taken had he originally been used to thinking and expressing himself in some other tongue!” (1978:56) Videre skriver han: “Can he presume to break down speech to its inmost core as to separate out that part played by language and then through a new and as it were, chemical process conjoin the inner speech with the being and force of another tongue?” (1978:56) Han er ikke videre positiv til dette: “This will not be possible until we have succeeded in assembling organic products through an artificial chemical process.” (1978:56) Det var altså ikke mye å hente fra Schleiermacher da jeg skulle finne en metode å overføre kildetekstens muntlighet på.

Eugene Nida - ekvivalens

Nida hevder at betydningen til et ord eller en tekst er avhengig av konteksten og kulturen den tolkes i. Et ord har ikke en betydning, men varierer fra kontekst til kontekst og fra kultur til kultur, ordets mening er dynamisk. Tankegangen i Nidas teori er å se bort fra selve ordet eller teksten når man oversetter, men heller prøve å gjenskape den samme virkningen, eller effekten, i målkulturen som ordet eller teksten har i kildekulturen. ”In such a translation one is not so concerned with matching the receptor-language message with the source-language message, but with the dynamic relationship, that the relationship between the receptor and the message should be substantially the same as that which existed between the original receptors and the message.” (Gentzler 2001:54)

I Nidas teori er tankegangen at oversetteren skal benytte en metode hvor oversetteren dekoder kildeteksten og finner en kjernemening eller "kernel" (Munday 2006:39) i kildeteksten, og så prøver å gjenskape denne i målteksten, der han tar høyde for forskjellene mellom kildekulturen og målkulturen. Poenget er at teksten skal ha samme mening eller effekt i målkulturen som den har i kildekulturen, og at man ser heller bort fra det ”orthographic word”. (Munday 2006:38) Som eksempel på dette skriver han i *Principles of correspondence*: “J.B. Phillips rendering of the New Testament. In Romans 16:16 he quite naturally translates ’greet one another with a holy kiss’ as ’give one another a hearty handshake all around.’” (1964:157)

Nida videreutvikler på mange måter Schleiermacher tanker: ”Can he presume to break down speech to its inmost core so as to separate out that part played by language and then through a new and, as it were, chemical process conjoin the inner core of speech with the being and force of another tongue?” (1978:56) Og han er, som sagt, mye mer positiv til dette enn Schleiermacher. Men Nida er også fullt klar over at man ikke kan ”assemble organic products through an artificial chemical process”:

”Since no two languages are identical, either in the meanings given to corresponding symbols or in the ways in which such symbols are arranged in phrases and sentences, it stands to reason that there can be no absolute correspondence between languages. Hence there can be no fully exact translations. The total impact of a translation may be reasonably close to the original, but there can be no identity in detail.” (1964:153)

Jeg er også fullt klar over at Nida har fått mye kritikk for sin teori, og at han blir beskyldt av Edwin Gentzler for å tilpasse alt som er fremmed og uforståelig inn i

en vestlig kristen forståelseshorisont. ” (..) dynamic equivalence serves the purpose of converting the receptors, no matter what their culture, to the dominant discourse and ideas of Protestant Christianity.” (Munday 2006:43) Allikevel synes jeg Nidas tanker er fruktbare når det gjelder å oversette slang og overføre den muntlige stilen. Særlig synes jeg Nidas setning om å prøve å finne ”the closest natural equivalent to the source-language message” (Munday 2006:42) har vært til stor hjelp. Hele tiden har jeg tenkt: Hvordan ville det være naturlig for disse menneskene å snakke i en tilsvarende situasjon på norsk? Hvordan oppnå samme effekt på leseren?

La meg bare vise noen eksempler for å illustrere dette. På side 44 i *The Rules of Attraction* står følgende:

“Dress warm, pussy.” Tony pushes his plate away and starts his salad; even though I like Tony, that European salad thing bugs me.

“Pussy? Who said pussy?” asks Tim. “I haven’t heard that term since eighth grade.”

(Ellis 2006:44)

Problemet i dette tekstutdraget er ordet "*pussy*". Hvordan skal jeg oversette dette til norsk? For å få teksten til å flyte og virke troverdig i målkulturen har jeg benyttet meg av Nidas tankegang. Først prøver jeg å finne en kjernemening eller *kernel*. Ordet "*pussy*" står definert i *The Free Online Dictionary* som: "5. Slang A man regarded as weak, timid, or unmanly". Så har jeg prøvd å tenke hva "the closest natural equivalent" til dette ville være i den nye konteksten og kulturen. Hva ville man sagt i en tilsvarende situasjon i Norge? Jeg tenkte umiddelbart på ordet "kylling", og i Norsk slangordbok står "kylling" definert som "pyse, svekling, feiging: *Kristoffer og Asgeir, to bitre fiender og slåsskjemper på fest, bestemmer seg for å teste hvem som er kylling, og hvem som er kar; Vis meg kroppen din, kom da! Er du kylling, eller?*" (Tryti 2008:213) Slik jeg vurderer det, er "kylling" det "closest natural equivalent" til "*pussy*", og jeg bevarer muntligheten og slangen til kildeteksten på en troverdig måte ved å velge dette alternativet. En eldre leser av målteksten vil kanskje ikke helt forstå betydningen av ordet "kylling", men en eldre leser av kildeteksten vil kanskje ikke helt forstå bruken av "*pussy*" heller. Derimot vil det være helt opplagt for yngre folk i begge kulturer, og dette er altså meningen, jeg ønsker at målteksten skal ha mest mulig lik effekt i målkulturen som kildeteksten har i kildekulturen.

Jeg har også benyttet denne tankegangen på mer komplekse problemstillinger.

På side 31 i *The Rules of Attraction* snakker man om "The Handsome Dunce". (Ellis 2006:31) Hvordan i all verden skal man oversette dette? Et alternativ ville være å oversette ord-for-ord og oversette det til "den vakre dumrian". Men hvor troverdig er det at disse personene ville bruke et slik uttrykk? Ville dette uttrykket ha samme effekt i målkulturen som i kildekulturen? På problemer som dette har jeg også brukt tankegangen til Nida, og prøvd å finne "the closest natural equivalent to the source-language". Hva er det troverdig at man ville bruke i en norsk setting? Det er helt klart at man snakker om en mann eller gutt her, da man bare bruker "*handsome*" om en mann eller gutt. Videre er det helt klart at man referer til en mann som er kjekk, men som ikke er altfor smart. Hadde den omtalte vært en jente eller kvinne, kunne man oversatt med "dum og deilig", et uttrykk som er godt kjent i Norge og ville ha passet bra. Problemet er bare at dette er en mann. Nå har jeg fått med meg at man faktisk har et slangord for dette i dag, nemlig "bimbole", men dette er i 1985 og da blir dette uttrykket altfor moderne. I dette tilfelle endte jeg opp med "Mister Dum og Deilig". Jeg føler at dette bevarer meningen fra kildeteksten, samtidig som det tar hensyn til den nye konteksten eller kulturen. Jeg mener dette er et uttrykk det er troverdig at disse personene kunne benyttet i en norsk setting i 1985, og at dette uttrykket er mest mulig ekvivalent.

Jeg ville bare ha med disse to eksemplene her, slik at tankegangen bak de valgene jeg har tatt for å bevare kildetekstens muntlighet og slang, verkets "overall impression", er helt klar. Det er greit å ha tankegangen til Nida i bakhodet når jeg går gjennom valgene jeg tatt for å bevare slangen og muntligheten mer i detalj senere.

Mer om den muntlige stilen

Det har også vært utfordrende å finne en stil og tone på norsk som ivaretar kildetekstens særpreg. Selv om karakterene benytter seg av slang og grov ordbruk til tider, tilhører de alle sammen overklassen i USA, og er rike, privilegerte mennesker. Foruten en masse signaler i selve kildeteksten om dette, er handlingen i boken lagt til Camden College. Camden College er riktignok et fiktivt college, men foruten selve navnet på colleget, er alt annet identisk med Bennington College som ligger i Vermont. Og på midten av 80-tallet var Bennington det dyreste colleget i hele USA (Berger:1988). Jeg har prøvd å finne en tone og stil på norsk som er tro mot kildeteksten, et ungdomsspråk preget av slang og til tider grov ordbruk som ikke plasserer dem i et annet sosialt lag enn de egentlig tilhører, som for eksempel

arbeiderklassen. Videre har jeg prøvd å bevare de indikatorene som finnes i kildeteksten på at dette er mennesker fra et høyere sosialt lag, de er til tider velartikulerte og kan for eksempel benytte seg av fransk fra tid til annen. Hele tiden har jeg tenkt: hvordan ville det vært naturlig for disse menneskene å snakke på norsk? Hvordan snakker man på norsk i disse situasjonene?

Det er også en forskjell i stil fra karakter til karakter i kildeteksten. Jeg synes Lauren og Sean har en forholdsvis lik stil og tone, mens jeg synes Paul skiller seg ut ved at han er mer velartikulert og snobbete. Jeg har valgt å gi Paul en moderat bokmål-stil i målteksten. "Selv om moderat bokmål eksempelvis foretrekker *-en* der dialektene har *-a*, er en rekke *a*-former etter hvert blitt så alminnelig brukt at de ikke lenger kan sies å være stilistisk avvikene." (Vinje 2005:17) Det er derfor uproblematisk, slik jeg ser det, at Paul bruker uttrykket "jenta". Jeg har gjort dette, fordi "jenten" ville gjort han til bergenser og "piken" ville ha plassert han på BI eller Juridisk Fakultet. Sean og Lauren har jeg gitt noen flere trekk av radikalt bokmål enn Paul i språket, uten at det kan betegnes som veldig radikalt.

Det er også verdt å huske at "slang ikke er bundet av vanlige regler for korrekt språkbruk". (Graedler/Johansson 2002:120) På side 26 i *The Rules of Attraction* står følgende: "At first he had been trying to space out the shots out so he wouldn't get hooked." "*Hooked*" betyr i denne konteksten: "be addicted to something", og jeg har oversatt det til "hekta". Forruten der hvor det er slang, bruker jeg ikke *-a* endelser på verb i oversettelsen overhodet. Men å oversette til "hektet" fungerer ikke fordi dette ikke har samme betydning som "*hooked*" i kildeteksten. I Kunnskapsforlagets *Engelsk Blå Ordbok* og *Norsk Slangordbok* står "hekta" definert som "være avhengig av". (Tryti 2008:149) "Hektet" har ikke denne betydningen i det hele tatt. Slangen i målteksten avviker altså fra "vanlige regler for korrekt språkbruk". Slanguttrykkene avviker stilistisk fra resten av den oversatte teksten, uten at det er et stilbrudd, slik jeg ser det.

Victor-kapittelet har en stil som skiller seg helt fra de andre kapitlene i tekstutdraget jeg oversetter. Han har en rask, heseblesende stil der det ramses opp ting og hendelser i et forrykende tempo, og hvor subjektet i setningen veldig ofte er utelatt. Dette har jeg også prøvd å overføre til oversettelsen ved å benytte meg av mange av de samme grepene som kildeteksten benytter seg av. Når det gjelder stil og tone, ligger han nært opptil Sean og Lauren i språkføringen.

I detalj

Jeg har nå skissert hvordan oversettelsesstrategien min grovt sett har vært for å overføre *The Rules of Attraction* fra kildekulturen til målkulturen. Jeg vil nå gå over til å vise hvordan denne strategien har fungert i praksis, og jeg vil gå gjennom de valgene jeg har tatt mer i detalj.

Stedsnavn og kulturelle fenomener

Som jeg tidligere har nevnt, var oversettelsesstrategien min å bevare mest mulig av det kulturelt fremmede ved teksten. Så langt det har latt seg gjøre har jeg ønsket å bevare navnene på karakterene, produktnavn, de fremmede kulturelle fenomenene og lignende. Men ved flere tilfeller ble dette problematisk, fordi det var uforenelig med ønsket om å bevare tekstens muntlige form.

Stedsnavn

Det første problemet var navnene på studenthusene. I kildeteksten er disse kun nevnt ved navn som Windham, Booth, Fels og lignende. For folk i kildekulturen er det rimelig opplagt hva det refereres til i kildeteksten, nemlig studenthus på campus. For folk i Norge er det ikke like opplagt hva det refereres til, og jeg valgte derfor å presisere dette ved å legge til ordet "studenthus" i målteksten etter disse navnene. Nå vekker selvfølgelig ordet "studenthus" andre assosiasjoner i Norge, men jeg antar at folk i målkulturen er klar over denne kulturforskjellen mellom Norge og USA, og at det derfor ikke var nødvendig å presisere dette ytterligere. Også etter navnet Commons valgte jeg å legge til "bygningen" for å presisere at det dreide seg om noe annet enn et studenthus. Jeg lurte litt på om jeg skulle forandre navnet her, siden Commons har en del konnotasjoner på engelsk, men jeg fant fort ut at det var best å beholde det opprinnelige navnet. Mye av grunnen til dette er at alle disse stedene finnes i virkeligheten, alle disse navnene stammer fra Bennington College i Vermont. Av denne grunn valgte jeg også å la "End of the world" (Ellis 2006:43) stå uten noen nærmere forklaring i oversettelsen. Dette er et område på plenen utenfor Commons-bygningen med en gammel mur og fin utsikt. Det er også lite sannsynlig at folk i kildekulturen umiddelbart vet hva dette er. "The Graveyard" i samme setning har jeg valgt å oversette til "Kirkegården". Dette er fordi det ikke er navnet på et geografisk sted. Det refereres her høyst sannsynlig til Old First Church Graveyard (i Bennington).

I Victor-kapitelet har jeg valgt å oversette alle stedsnavnene til norsk. Det var et problem her, og det var at jeg ikke fant et par av navnene på kartet. Dette gjaldt Danoever (Ellis 2006:17), og jeg kunne heller ikke finne Brandis eller Blandly (Ellis 2006:18) i Italia. Derfor har jeg valgt å beholde navnene fra kildeteksten i disse tilfellene.

Selv om det kanskje ikke er selvforklarende at "Krøller" (Ellis 2006:17) er navnet på et museum, har jeg ikke valgt å presisere dette, da dette ikke er opplagt for folk i kildekulturen heller. "Skidmore" (Ellis 2006:19) har jeg valgt å legge til det forklarende "universitet", fordi dette er mye mer kjent i kildekulturen enn i målkulturen, og at lesere i målkulturen ikke skal tro at dette er en by eller lignende.

Kulturelle fenomener

Det er noen kulturelle fenomener som er greie å overføre til målkulturen. "Quarters" (Ellis 2006:8) og "Etch-a-Sketch" (Ellis 2006:42) har norske navn, henholdsvis "Mynten i Glasset" og "Magisk Tavle". Men det er også en del ting som var langt mer problematiske å oversette. Dette er ting og fenomener som er mer eller mindre ukjente i Norge, og som det ikke finnes noe ord eller uttrykk for her til lands: *Deadheads*, *Drano in a Water Pik*, *Anadin*, *Darvon*, *letter sweater*, *tenure review*, *Financial Aid student*, *Liberal Arts Degrees*, *townie* og *European salad thing*.

Det kanskje mest uproblematiske her er "Darvon" (Ellis 2006:36), "Anadin" (Ellis 2006:28), og "Drano in a Water Pik." (Ellis 2006:42) Fordi disse produktene ikke finnes i Norge, valgte jeg å benytte en mer generell betegnelse på produktene. Meningen fra kildeteksten blir bevart, samtidig som det blir forståelig i målkulturen. *Anadin* er det samme som aspirin, og jeg brukte derfor "aspirin". *Darvon* er en litt kraftigere smertestillende, og jeg valgte derfor å oversette med "smertestillende". *Drano in a Water Pik* er en (usmakelig) vits om hvordan en abort kan utføres. *Drano* er en veldig vanlig avløpsåpner i USA, og *Water Pik* er en tannspylersom var populær på 1980-tallet. Jeg har valgt å oversette det til "Avløpsåpner i tannspyleren", for å gjøre denne vitsen mer forståelig i målkulturen.

"Deadheads" (Ellis 2006:29) og "European salad thing" (Ellis 2006:44) blir også brukt i tekstutdraget, og i disse tilfellene har jeg kommet med tilføyelser eller presiseringer, for å gjøre det forståelig i kildekulturen. *Deadheads* er (utrolig) dedikerte fans av bandet The Grateful Dead. Jeg har valgt å oversette "*Deadheads*" til "dedikerte fans av The Grateful Dead", fordi jeg regner med at selve bandet er mer

kjent her til lands enn fansen. *European salad thing* viser til en forskjell i mattradisjonen mellom Europa og USA. I USA spiser man salaten før lunsj/middag, i sør-Europa etter. Grunnen til at jeg har valgt å presisere dette, er at denne forskjellen er mye mer kjent i USA enn i Norge. "*European salad thing*" har jeg derfor oversatt til "den europeiske greia med å spise salaten til slutt".

Det var også en del kulturelle fenomener som det var umulig å overføre uten noe form for tap. Som tidligere nevnt kunne jeg selvfølgelig ha forklart fenomenene i målteksten, men dette ville ha medført mye tilføyelser og gått utover verkets muntlige form og stil.

"Townie" (Ellis 2006:29) er et begrep som ikke finnes i Norge. Dette er en vanlig betegnelse på de fastboende ved utdanningsinstitusjonen, de som bor i bygda eller den lille byen i nærheten. Her har jeg valgt å bruke "lokal fyr". Dette er et ord som ofte brukes i Norge om fastboende i bygder i Norge, og det minner om andre uttrykk som "lokal helt" og lignende. uttrykket står ikke i *Norsk Slangordbok*, men "lokal-Tarzan" står oppført som "provinsiell kjekkas". (Tryti 2008:225)

For *Liberal Arts Degrees, letter sweater, tenure review* og *financial aid student* benytter jeg samme strategi som for *CWS job*, som jeg skrev om tidligere. Jeg har prioritert å overføre tekstens naturlige, muntlige preg. Det blir noe tap, for at målteksten skal flyte, men jeg har prøvd å få med mest mulig av meningen til kildeteksten.

"Most Cab Drivers Have Liberal Arts Degrees" (Ellis 2006:35-36) har jeg derfor oversatt til "De fleste taxisjåfører har HF-utdanninge." "(...) his girlfriend in high school wore his letter sweater" (Ellis 2006:15) har jeg oversatt til "(...) kjæresten hans på videregående gikk sikkert stolt rundt i lagdrakta hans." "It would screw up his tenure review" (Ellis 2006:37) har jeg oversatt til "Det ville ha spolert mulighetene hans for en fast stilling ved universitetet." Og "I'm a Financial Aid student man, I need some money" (Ellis 2006:27) har jeg oversatt til "Døh, jeg får statlig støtte for i det hele tatt å kunne gå på skolen, jeg trenger noe penger."

Muntlig språk

Som sagt, er en av de tingene jeg har ønsket å bevare fra kildeteksten dens muntlige stil, og jeg har prøvd å få det til å flyte og høres naturlig ut på norsk. Jeg ønsker at målteksten skal være "natural and easy". (Nida 1964:159) Det skal være troverdig at disse personene ville ha brukt de samme ordene og vendingene på norsk. Dette valget

får en del konsekvenser:

Fri oversettelse

Ved veldig mange tilfeller har jeg vært nødt til å forholde meg noe fritt til kildeteksten. Dette har jeg måttet gjøre for at målteksten skulle være troverdig. Jeg har fulgt Nida her: "The form, however, may be changed more radically than the content and still be substantially equivalent in its effect upon the receptor. Accordingly, correspondence in meaning must have priority over correspondence in style." (Nida 1964:161) Dette er et trekk som går igjen i hele oversettelsen, og jeg kan ikke beskrive hvert eneste tilfelle av det, men jeg skal gi noen få eksempler for å vise hvordan jeg har gjort dette:

I kildeteksten står følgende setninger: "Do you want to get stoned?' he asks." og "'You want to get . . . stoned?' I ask." (Ellis 2006:22) Skulle man ha valgt en fremmedgjørende oversettelsesstrategi og fulgt Schleiermacher kunne man ha oversatt dette til: "'Vil du bli stein?' spør han." og "'Vil du bli . . . stein?' spør jeg." Men dette er ikke "natural and easy", og det er ikke troverdig at man ville sagt dette i en tilsvarende situasjon på norsk, heller ikke i 1985. Dette valget er ikke ekvivalent. Hadde jeg valgt en fremmedgjørende oversettelsesstrategi, ville romanens "overall impression" ha blitt veldig forandret. En "natural and easy" måte å si dette på i Norge i 1985 er: "'Har du lyst å røyke?' spør han." og "'Vil du . . . røyke?' spør jeg." Jeg mener dette er en mer troverdig dialog i målkulturen. I *Norsk Slangordbok* står også dette ordet oppført: "røyke - røyke hasj el. marihuana". (Tryti 2008:302)

Et annet eksempel på dette er: "But, whatever the story is, she is next." (Ellis 2006:41) "(..) she is next." har jeg her oversatt til "(..) hun er neste på lista." I kildeteksten ligger det implisitt i setningen "she is next" at det er den neste han skal ha sex med. Hadde jeg oversatt dette til "hun er den neste", ville dette ha forsvunnet. For å få med mest mulig av mening til kildeteksten, oversetter jeg dette til "hun er neste på lista."

I setningen "It was the Kennedys, man . . ." (Ellis 2006:24) er "*man*" brukt "as a familiar form of address for a man", som det står i *The Free Online Dictionary*. Hadde ikke teksten vært fra 1985, kunne jeg har oversatt til "mann", siden dette er vanlig å si blant ungdommen i dag. Problemet her er at dette er i 1985, og da blir dette uttrykket altfor moderne. "A familiar form of address for a man" i Norge i 1985 var "du", og for å få med slangpreget til kildeteksten har jeg valgt å bruke "Døh". I *Norsk*

Slangordbok står det: "dø el. døh - du: *Komma, dø!* Han snudde om og stakk av." (Tryti 2008:80) I målteksen har jeg derfor oversatt "It was the Kennedys, man . . ." til "Døh, det var Kennedyene . . .".

"What's up his ass?" kunne jeg ha oversatt ord-for-ord til "Hva har han oppe i ræva?". Men dette blir helt feil, slik jeg ser det, fordi dette ikke er noe vi sier i målkulturen. "What's up his ass?" er en slangpreget måte å si "Hva er i veien med han?" En slangpreget måte å si "Hva er i veien med han?" er "Hva går han på?" i målkulturen. Som det står i *Norsk Slangordbok*: "hva går du på? - hva er i veien med deg?" (Tryti 2008:161)

Et siste eksempel på dette er bruken av ordet "*deal*" i kildeteksten. Sean uttaler flere ganger i tekstutdraget: "Deal with it." (Ellis 2006:10) Her kunne jeg ha valgt å oversette dette til "takle det", men det blir veldig feil, og tekstens "overall impression" blir helt forandret. "*Deal with*" står her i betydning *to cope* (slang), og jeg synes det var viktig å finne et uttrykk som er troverdig og bevarer meningen til kildeteksten. I dette tilfellet endte jeg opp med: "Lev med det." Jeg synes dette er et egnet uttrykk og noe det er sannsynlig at Sean ville ha sagt i en tilsvarende situasjon i Norge.

Avvik fra normativt språk

Ved flere tilfeller ble målteksen veldig tung i forhold til kildeteksten. For å bevare kildetekstens muntlige preg og få målteksen til å flyte på samme måte, ble jeg ved noen tilfeller nødt til å bryte med normative språkregler.

”(..) to who she thought was a Sophomore Ceramics major but who was actually either some gut from N.Y.U., a film student,” (Ellis 2006:3) kunne ha vært oversatt til: “til en hun trodde var en andreårsstudent med keramikk som fordypningsfag, men som faktisk enten var en type fra N.Y.U., en filmstudent (...).” Men jeg synes dette ble altfor tungt på norsk og at det ødela flyten og det muntlige preget. På problemer som dette har jeg lagt meg nær hva man faktisk sier i Norge, og jeg bryter dermed noen ganger normative språkregler. Nevnte setning har jeg oversatt til ”(...) til en hun trodde var en andreårsstudent på keramikk, men som faktisk enten var en type fra N.Y.U., en filmstudent (...).” Selv om det strengt tatt heter ”i keramikk” synes jeg dette fungerer fint, og at det bevarer kildetekstens muntlighet på en mye bedre måte. Jeg har derfor brukt denne strategien ved flere tilfeller.

Låneord

Jeg har også benyttet meg av låneord i kildeteksten. Grunnen til dette er at jeg finner det naturlig at disse personene ville benyttet noen låneord i en norsk setting også. Jeg finner det naturlig at de har et moderne språk. Victor treffer vi for eksempel igjen i Bret Easton Ellis roman *Glamorama*. Han er noe eldre her, og han er blitt fotomodell og nattklubbmanager, så vi kan vel egentlig kalle dette miljøet for litt trendsettende. Handlingen i *The Rules of Attraction* er lagt til 1985-86, så bruken av låneord er ikke så veldig fremtredende, men jeg vil bare nevne de stedene jeg har benyttet meg av dette.

Jeg finner det lite problematisk å oversette "trendy" (Ellis 2006:8) til "trendy" og ikke "moderne". Heller ikke "auditioning" (Ellis 2006:30), "Rock'n'roll" (Ellis 2006:10) og "charter" (Ellis 2006:16) til "audition", "Rock'n'roll" og "charter". Jeg har vel aldri hørt at noen skal på prøvespilling og ikke på audition. "Charter" var et ganske vanlig ord fra tidlig av 1980-tallet ettersom charterferien ble mer og mer vanlig. Og rock'n'roll ble vel populært fra 1950-tallet. Jeg synes låneordene bevarer kildetekstens stil mye bedre enn om jeg skulle prøve å fornorske disse uttrykkene. Av samme grunn har jeg også oversatt "hot-looking" (Ellis 2006:8) til "sexy" og "party dress" (Ellis 2006:35) til "partykjole".

"My box" (Ellis 2006:39) fant jeg det litt mer problematisk å finne et passende ord for. Det er slang for de store kassettspillerne som 80-tallet var så kjent for, en forkortelse for *boombox*. På *The Free Online Dictionary* står det definert som: "16. b. A very large portable radio". Jeg har valgt å oversette det til "gettoblaster" (Tryti 2008:41) her. Jeg er ikke helt fornøyd med dette alternativet, men jeg synes de fornorskede alternativene var enda verre og at "slepebrøler" og "slumsprenger" fungerte dårlig i målteksten.

Noen ganger har jeg valgt å ikke benytte meg av låneord, fordi jeg fant ut at dette ville gi målteksten en for moderne språkdrakt og plassere den i en nyere tid. Et eksempel på dette er "drop some names" (Ellis 2006:4). Her var det veldig fristende å oversette til "namedroppe", men jeg fant ut at dette ordet ville være et for moderne låneord. I dette tilfellet valgte jeg derfor å oversette til: "imponere ham med å nevne noen kjente navn".

Ved to tilfeller benytter de seg også av franske uttrykk i kildeteksten. Jeg synes det er viktig å beholde disse da disse uttrykkene fungerer som en viktig indikator på hvem disse personene er. "*Quelle horreur!*" (Ellis 2006:30) kan man oversette til "Så forferdelig!", men jeg har valgt å beholde det slik det står i

kildeteksten. Jeg synes dette fungerer godt på norsk, og det er troverdig at dette kan bli uttalt i en identisk situasjon i Norge. Uttrykket "*grand mal*" (Ellis 2006:33) er litt annerledes. Dette uttrykket står i Kunnskapsforlagets *Fremmedord og synonymer blå ordbok* og kan også brukes på norsk. Det er et fremmedord, kommer fra fransk og betyr "epilepsi med fullt utviklet anfall". (Kunnskapsforlaget 2004:172) Jeg synes det fungerer bra å bruke dette uttrykket fordi man også i kildeteksten kunne ha brukt "*epilepsy*", og ikke "*grand mal*".

"Yabba Dabba Do" (Ellis 2006:47) har jeg også valgt å beholde. Dette uttrykket er hentet fra *The Flintstones*, opprinnelig en tegneserie som gikk på TV i USA fra 1960-1966, men den har også gått mye i reprise etter dette. I 1994 og i 1999 kom det også spillefilmer basert på denne serien. Hovedpersonen i *The Flintstones* uttaler "Yabba Dabba Do" veldig ofte, og dette uttrykket er godt kjent i Norge også. Tegneserien har gått mye på TV her til lands under navnet *Familien Flintstone*, og filmene basert på denne serien har også blitt utgitt i Norge. Jeg regner med at dette uttrykket er godt kjent i målkulturen.

Slang

Det tekstutdraget jeg har valgt å oversette, har veldig mye slang. Jeg har passet på at slangen som jeg benytter i målteksten, ikke er for moderne. Jeg har prøvd å legge slangen til midten av 1980-tallet og prøvd å etterstrebe ekvivalens, som jeg har snakket om tidligere. Hvis ikke annet er opplyst, har jeg brukt <http://www.thefreedictionary.com> for definisjon av det engelske slangordet.

Narkotikaslang

Det er en masse bruk av illegale stoffer og ord forbundet med dette i tekstutdraget. Jeg har derfor valgt å kommentere dette under et eget punkt, slik at det skal bli mer oversiktlig å lese. Narkotikaslangen har egentlig vært ganske grei å finne ut av, og det norske vokabularet på dette feltet er overraskende rikt og ofte nært beslektet med det amerikanske språket.

Det er endel ord hvor det norske slangordet er identisk eller så og si identisk, med kildekulturens. "Pot" (Ellis 2006:6) står definert som "Marijuana". Og i *Norsk Slangordbok* står "pot" definert som "marihuana el. hasj". (Tryti 2008:273) *Joint* i setningen "I finished the joint and the Heineken", (Ellis 2006:12) står definert som: "A marijuana cigarette". Og i *Norsk Slangordbok*: "joint - hasj el. marihuanasigaret".

(Tryti 2008:177) uttrykket "the pathetic junkie" (Ellis 2006:27) kan oversettes til "den patetiske junkien". "*Junkie*" står definert som: "junkie also junky *n. pl.* junkies : A narcotics addict, especially one using heroin". Og i *Norsk Slangordbok*: "junker, junkie el. junkis - sprøytenarkoman; narkoman". (Tryti 2008:180) Også "speed" (Ellis 2006:17) og "was speeding" (Ellis 2006:18) har lignende norske uttrykk. *Speed* er "A stimulant drug, especially amphetamine or methamphetamine", og *to speed* er å bruke disse stoffene. På norsk kan man oversette til ordet "speed". I *Norsk Slangordbok* står "speed" definert som: "speed - amfetamin", og "speede" står definert som "speede - bruke amfetamin". (Tryti 2008:341) I denne sammenheng er det viktig å merke seg en forskjell, nemlig at *speed* også betegner *methamphetamine* på engelsk. Dette får betydning for oversettelsen. På side 29 i *The Rules of Attraction* står det: "They had been up all night doing crystal meth." For det første, var det litt vanskelig å finne et passende uttrykk å oversette med her. På www.narkoman.net står følgende: "Crystal meth er det vanligste navnet for røykbar metamfetamin, som er den sterkeste utgaven av amfetamin. (...) Kalles også ice, krystall og tina." Å oversette dette med et slanguttrykk kunne jeg ikke fordi: "Selv om bruken av crystal meth foreløpig ikke er utbredt i Norge, så er det mulig å få tak i stoffet i spesielle miljøer." Stoffet er på vei inn i Norge i disse dager, og det hadde dermed ingen utbredelse i Norge i 1985. Det blir derfor en modernisering av teksten å benytte et slangord for dette produktet. Jeg brukte derfor "metamfetamin". Poenget i speed-diskusjonen er at når man siden referer til *speed* litt senere i kapittelet, "'Is there any more speed left?' Harry sighed", (Ellis 2006:33) er det metamfetamin han sikter til, og jeg finner det riktig å oversette med "metamfetamin" fremfor "speed" her. På norsk har "speed" som sagt kun en betydning når det gjelder narkotika, amfetamin.

Det er også en del narkotikaslangord som har fornorskede navn og uttrykk, og dermed er veldig greie å oversette. "Acid" (Ellis 2006:20) kan oversettes til "syre" da begge disse ordene referer til LSD, altså lyserginsyredietylamid. "Shooting up" (Ellis 2006:24) er å "inject a drug with a hypodermic syringe". I Norge sier man "setter et skudd" da "skudd" er slang for "en brukerdose narkotika til injisering; narkotikainjeksjon". (Tryti 2008:322) "Been scoring" (Ellis 2006:26) kan oversettes til "ordnet dop". *To score* er "to succeed in obtaining (an illicit drug)" og "dop" er slang for "1.narkotika 2.(narkospr.) heroin". (Tryti 2008:72) Jeg synes "ordnet dop" er et troverdig og tidsriktig uttrykk her. "Got high" (Ellis 2006:13) er "an intoxicated or euphoric condition induced by or as if by a drug". Jeg har valgt å bruke det norske

slanguttrykket "høy" som i *Norsk Slangordbok* står definert som "1.påvirket av narkotika, 2.oppstemt, opprømt, eksaltert". (Tryti 2008:165)

"(...) so coked up he actually smiled and let me do a line" (Ellis 2006:25) har jeg oversatt til " (...) så full av cola at han faktisk smilte og lot meg ta en linje."

"*Coked up*" står definert som "to affect or intoxicate with cocaine". "Cola" står definert i *Norsk Slangordbok* som "kokain; *Ka mente han med ei linje cola?*" (Tryti 2008:58) "Wired" (Ellis 2006:24), et slanguttrykk for "very stimulated or excited, as from a stimulant or a rush of adrenaline", har jeg oversatt til "gira" som er definert som "1. oppspilt, eksaltert, hektisk, stresset: (..) 2. beruset, full". (Tryti 2008:123)

"Stash" (Ellis 2006:17) står definert som "Something, such as money or an illegal drug, that has been hidden or stored". Jeg har valgt å oversette dette med "greiene". Det er helt tydelig at i kildeteksten refereres det til narkotika, mer spesifikt hasj: "Smoked a lot of hash in Amsterdam too, but lost most of my stash in some museum." Men jeg ønsket å prøve å benytte den samme vage formuleringen på norsk. "Greiene" mener jeg er et slikt uttrykk, det er rimelig generelt, og det referer ofte til narkotika, men også mye annet. Synonymet "sakene" synes jeg høres unaturlig ut i en slik sammenheng.

Det er også et ord som ikke står nevnt i *Norsk Slangordbok* som er et vanlig slanguttrykk på norsk, og var det i 1985 også. Dette er "narkosnuten" for "narc". (Ellis 2006:24) *Narc* er slang for "A law enforcement officer who deals with narcotics violations." I *Norsk Slangordbok* står "snut" (Tryti 2008:337) som slang for politi, og "nark el. narko" som slang for "narkotika" (Tryti 2008:246), men "narkosnut" står ikke nevnt. Men dette er et veldig vanlig slanguttrykk for *narc* på norsk. Et søk på Internett gir også mange treff på dette, og ordet blir brukt i denne sammenhengen, som for eksempel: "De fleste sivilsnut (iallfall *narkosnut*, som er de jeg har møtt) er relativt unge (...)". (<http://www.freakforum.nu/forum/archive/index.php/t-62152.html>)

Det var ett uttrykk jeg brukte litt tid på å forstå. Det var ordet "*withdrawn*" i setningen "(...) who, despite being too sunburned, was well-muscled (red-muscled?) and seemed withdrawn enough to try anything." (Ellis 2006:11) Først synes jeg dette var motstridende. Men på *The Free Online Dictionary* står "*withdrawn*" definert som "not readily approached; remote". Og jeg antar at "*withdrawn*" står i betydning *remote* her, altså "fjern" på norsk. I *Norsk Slangordbok* står det: "fjern - 2.påvirket av narkotika". Han er altså påvirket nok av narkotika, til å bli med på hva som helst. Derfor har jeg oversatt dette til: "og virket fjern nok til å bli med på hva som helst".

Det er også et uttrykk som blir benyttet i kildeteksten som krever litt bakgrunnskunnskap, nemlig "bonghits". (Ellis 2006:10) En *bong* er en "water pipe that consists of a bottle or a vertical tube partially filled with liquid and a smaller tube ending in a bowl, used often in smoking narcotic substances." I engelskspråklige land referer ordet til en pipe hvor røyken går igjennom vann (<http://no.wikipedia.org/wiki/Bong>), og jeg har derfor valgt å oversette til "trekk av vannpipa".

Annen slang.

"Freaking out" (Ellis 2006:10) er "to be or cause to be in a heightened emotional state" og kan oversettes til "flippe ut", definert som "miste besinnelsen; miste kontrollen, få panikk". (Tryti 2008:103) Jeg velger dette norske uttrykket fremfor "frike ut", da sistnevnte uttrykk er mye mer moderne. "Dig" (Ellis 2006:26) er "To like, enjoy, or appreciate" og på norsk er "digge" et egnet ord, "like, sette pris på, elske". (Tryti 2008:68) "Pub's out" (Ellis 2006:8) er slang for "Pub's out of the question", og det passer fint å oversette med "Bar er uaktuelt." "Smashed" (Ellis 2006:10) er "Intoxicated; drunk", og det passer bra å oversette med "dritings." Jeg velger "dritings" fremfor "drita" her. "Drita" står definert i *Norsk Slangordbok* som "sterkt beruset, stupfull", men jeg forbinder ikke dette ordet med noe en litt snobbete person kunne sagt i 1985, og jeg bruker derfor "dritings", som jeg anser for et mer passende ord for Paul. "Dritings" står ikke definert i *Norsk Slangordbok*, men er veldig vanlig, og det florerer på Internett. "Really" (Ellis 2006:8) har jeg valgt å oversette med det tidsriktige uttrykket "Fakta". Dette ordet står definert i *Norsk Slangordbok* som "(adv.) faktisk, virkelig". (Tryti 2008:90) Her ville "seriøst" blitt altfor moderne. "Bit it" (Ellis 2006:24) står definert som "to die" i *The Urban Dictionary*. Jeg synes "strøyk med" er et godt norsk slangord her. Igjen, dette står ikke i *Norsk Slangordbok*, men det florerer på Internett. Ordet "*screw up*" i "Screwed it . . . up". (Ellis 2006:24) er definert som "To make a mess of (an undertaking)", og jeg har valgt å oversette dette til "Ødela hele . . . greia." Her oversetter jeg slangordet "*screw up*" til "ødelegge" som ikke er slang, men kompensere for dette ved å oversette *it* til "greia."

"Ribbet" (Ellis 2006:43) står definert i *The Urban Dictionary* som "A sound that a frog makes", og jeg har derfor oversatt det til "Kvakk". På samme internettside fant jeg også ut at "tuna" (Ellis 2006:11) er "the smell that comes from the vagina".

Jeg har valgt å oversette dette til "reke". Jeg mener dette er et passende uttrykk for *tuna*. Det var vanlig på midten av 80-tallet, og mange lignende uttrykk står i *Norsk Slangordbok*: "rekebua - kvinnens kjønnsorgan" og "rekestråler - kvinnens kjønnsorgan". (Tryti 2008:290) "Lightweight" (Ellis 2006:31) er definert som "Someone who cant hold their beer (gets drunk off of 4 beers)" på samme Internettside. Dette har jeg oversatt til "en som ikke tåler alkohol". Det er dette man ville ha sagt i en tilsvarende situasjon i Norge. "The sister" (Ellis 2006:24) står definert som "a close woman friend or companion". Det står også definert som "a female friend that acts like, loves you like, and treats you like a sibling" i *The Urban Dictionary*. Jeg tolker det derfor som at det er i betydningen "venninna".

Det er to tilfeller i *The Rules of Attraction* hvor uttrykkene ikke er grammatisk korrekte, men de er stavet slik ordene uttales. Dette er "The horrah, the horrah!" (Ellis 2006:45) og "Dahling". (Ellis 2006:39) For ordet "*dahling*" synes jeg det medfører at ordet får visse konnotasjoner. I *The Urban Dictionary* står det også at dette ordet blir brukt av "a certain social group". For å etterligne dette, har jeg valgt å oversette til "vennen min". Et litt snobbete uttrykk som jeg synes, bevarer mye av det parodiske ved kildeteksten.

Uttrykket "*The horrah, the horrah!*" mener jeg stammer fra *Heart of Darkness* av Joseph Conrad. Da Kurtz dør, uttaler han nettopp "The horror! The horror!" (Conrad 2008:178), og dette er et veldig kjent sitat. Bret Easton Ellis bruker ofte referanser til populærkultur i verkene sine: "Hvis du er en forfatter, er det vanskelig for meg å forstå hvorfor du ikke skulle gå på kino, kjøpe plater, se på TV. Jeg er interessert i hva slags støy kulturen lager." (Øybø 1999:4) Og i 1979 kom Francis Ford Coppolas film *Apokalypse nå!*, hvor manuset er basert på *Heart of Darkness*, men historien er flyttet til Vietnamkrigen. Derfor har jeg valgt å oversette dette til "Å! Grufullt! Grufullt!" (2003:166), slik Bjørg Hawthorn har gjort i oversettelsen av *Heart of Darkness* til norsk fra 2003.

Ordspill

"It must be recognized, however, that it is not easy to produce a completely natural translation, especially if the original writing is good literature, precisely because truly good writing intimately reflects and effectively exploits the total idiomatic capacities and special genius of the language in which the writing is done. A translator must therefore not only contend with the special difficulties resulting from such an effective exploitation of the total resources of the source language, but also seek to

produce something relatively equivalent in the receptor language.” (Nida 1964:160)

Ved et par tilfeller fikk jeg problemer med nettopp det Nida beskriver her. Noen steder i kildeteksten utnyttet kildespråkets "total idiomatic capacities and special genius" i *The Rules of Attraction*. Og her må oversetteren "seek to produce something relatively equivalent in the receptor language". Dette er ikke alltid like lett.

Cream in it?

I *The Rules of attraction* står følgende:

”You want cream in it?’ he asks.”

“Yeah. Cream in it,’ I tell him. Old joke.”

(..)

”Norris comes back with the coffee and whispers, ‘Creamed in it.’”

“I sip and smile.’Delicious.’”

(Ellis 1987:46-47)

Denne vitsen spiller på at ordet "*cream*" har flere betydninger i kildespråket. "*Cream*" betyr "fløte", men som det står i *The Urban Dictionary*, er det er også et slanguttrykk for "sød". Dette er problematisk å oversette, fordi ordet "fløte" ikke har denne dobbeltbetydningen på norsk. Det nærmeste jeg fant var ordet "krem". Dette ordet har en dobbeltbetydning på norsk. Man visper fløte og får krem, men det er også slang for "sød": "krem (sub.) sød; også *ballekrem*: Når fyrene tok seg stille Anderser, hadde de forskjellige steder å gjøre av kremen som kom ut av rørene; vispe krem onanere". (Tryti 2008:206) Det blir ikke helt riktig, fordi kaffe med krem er ikke så veldig vanlig, man har det i *irish coffee* og til en viss grad i cappuccino. Men når han sier *cream* i kildeteksten heller betydningen mest mot sød og ikke fløte, synes jeg. Det er vanlig å ha melk i kaffen i USA, men ikke så vanlig med fløte. Jeg har valgt å oversette med ordet "krem" i de to første tilfellene, mens "*creamed*" har jeg valgt å oversette til "vispet krem", altså slang for onanere. Jeg synes dette ble bedre enn hvis jeg oversatte til "kremet". Ordspillet blir da som følger i målteksten:

”Kaffe med krem?” spør han.

”Ja, *krem* i den,” sier jeg. Gammel vits.

(..)

Norris kommer tilbake med kaffe og hvisker: ”*Vispet krem* i den.”

Jeg tar en liten slurk og smiler. ”Herlig.”

Brewski for youski? (Ellis 2006:14)

Dette uttrykket hadde jeg også store problemer med. Det "effectively exploits the total idiomatic capacities and special genius of the language in which the writing is done" på en måte som gjør det veldig vanskelig. "*Brewski*" står definert som slang for øl i *The Free Online Dictionary*. Og videre står det at endelsen (-*ski*) stammer fra russisk. "*Youski*" er et ord som ikke finnes, men for å få til enderimet, legges den samme endelsen (-*ski*) på ordet "*you*". På denne problemstillingen ble tankegangen til Nida nok en gang viktig. Jeg prøvde å se for meg hva slags mening denne setningen hadde, altså hvilken effekt den har i kildekulturen. Det er en sjekkereplikk, den er utalt av en snobb, er litt slesk, inneholder enderim og har innslag av russisk. Så har jeg forholdt meg litt fritt til selve ordene i setningen, sett bort fra det "orthographic word". Jeg har prøvd å finne noe lignende som kunne ha vært uttalt i målkulturen, noe som bevarer meningen og etterligner effekten denne setningen har i kildekulturen. Jeg endte opp med: "Något at drikka, lilla flicka?" Den er kanskje ikke perfekt, men den bevarer mye av meningen fra kildeteksten. Det er en sjekkereplikk, det er troverdig at den kunne ha vært uttalt av en snobb, er litt slesk, inneholder enderim og har innslag av et annet språk, riktignok svensk og ikke russisk, men det var det nærmeste jeg klarte å komme ekvivalens i dette tilfellet. Jeg mener dette blir bedre enn hvis jeg skulle ha oversatt ord-for-ord, fordi muntligheten til kildeteksten blir bevart på en mye bedre måte.

Spesielle ting

Hey, Laura

Dette uttrykket hadde jeg lenge problemer med å forstå. "This guy who after every bit of innocuous info he hands me says in a tone that he thinks sounds subversively hip, 'Hey, Laura,'" (Ellis 2006:14) Problemet er at han sier det etter hver setning. Hadde han sagt det før hver setning, ville det vært rimelig greit fordi *hey* kan være et uttrykk "for catching attention". Nå visste jeg at det er det veldig vanlig å si *eh* etter setninger, både i Canada og nordøst i USA. "Used to ascertain or reinforce a listener's interest or agreement" som det står i *The Free Online Dictionary*. Dette fungerer som et slags bekræftende ord, som "ikke sant?" eller "eller hva?" på norsk. Og etterhvert fant jeg en undersøkelse gjort av Michigan Tech. Her stod det at "*Eh* may slowly be dying out." (Goodrich 2004:1) "*Eh*" er blitt stigmatisert, og dette uttrykket er i stor grad blitt erstattet av "*hey*". Det er derfor i betydningen "used to ascertain or reinforce a

listener's interest or agreement" *hey* blir brukt i dette tilfellet. Jeg har derfor valgt å oversette "Hey, Laura" til "Ikke sant, Laura?"

Dated and trendy

I det første Sean-kapittelet sier Sean: " (...) black spiked hair that already looks dated and trendy." (Ellis 2006:8) I utgangspunktet er dette en motsigelse. "*Trendy*" betyr "inne" eller "på moten," mens *dated* betyr enten "marked with or displaying a date" eller "Old-fashioned; out-of-date". En måte å forstå denne setningen på er i betydningen "gammelt og trendy". Hvis noe ser gammelt, eller kanskje litt slitt eller brukt ut, så er det på moten. Men det er også en annen måte å tolke den på som spiller på den andre betydningen til *dated*, altså "old-fashioned; out of date". I Bret Easton Ellis roman *Glamorama* står følgende dialog i Leif Helgelands oversettelse:

"Ut er in. Skjønner?"

"In er . . . *ikke* in lenger?" spør JD. "Er det det du mener?"

(...)

"Nemlig. Ut er in."

"Men hva konkret er det da som *er* in?" spør JD. Det damper av pusten hans.

"Det er det jo *ut* som er, JD."

"Så det som er *in*, det er *ikke* in?"

"Det er hele p-p-poenget."

(Ellis 1999:25)

Det er fullt mulig å tolke setningen på denne måten også, altså i betydningen "Så det som er *in*, det er *ikke* in". Med denne tolkningen blir ordet *trendy* litt negativt ladet. Noe er på moten, eller populært, og da er det er ut. Hvis man slår opp på synonymene til "*dated*" i *The Free Online Dictionary*, så støtter de dette synet: "*old-fashioned, outdated, out of date, obsolete, archaic, unfashionable, antiquated, outmoded, passé, out* og *old hat*." Derfor har jeg valgt å oversette denne setningen til: "allerede er ute og trendy." "Ute" står definert i *Norsk Slangordbok* som "umoderne, utrendy, avleggs". (Tryti 2008:398) Dette er en litt merkelig setning, men det er det som står i kildeteksten. Med denne bakgrunnskunnskapen blir det også mer logisk. Jeg tolker det dit at når noe er *trendy*, eller på moten, så er det allerede *dated* for folk i dette miljøet.

Two pairs of knees?

I første kapittel i *The Rules of Attraction* står det : "It was pitch dark in the room and she could feel two pairs of knees on either side of her and she didn't even want to

know what was going on above her." (Ellis 2006:5) Men ellers i kapittelet nevnes det bare to personer, den lokale fyren og studenten fra N.Y.U. Som det står i kildeteksten: "(...) and that's when she heard another voice in the room, (...)" (Ellis 2006:4-5), "(...) and the two bodies above her continued moving (...)" (Ellis 2006:5) og "The boy lying next to the N.Y.U. guy opened his eyes and he was drunk and she'd never seen him before. He was probably a townie." (Ellis 2006:6) Alle sammendrag jeg har lest av boken, nevner også bare disse to personene. Men hvis man tar nevnte setning bokstavelig, skal det jo være fire personer der inne. I dette tilfellet velger jeg å følge det som står i kildeteksten, selv om det virker litt merkelig. Det kan jo hende at det er flere personer inne på rommet (og i sengen), men at hun bare har sex med to av dem.

Dette har vært en morsom og utfordrende oversettelse. Fordi kildeteksten er så muntlig, ble jeg nødt til å bruke tankegangen til Nida mye. Dette var utfordrende fordi jeg hele tiden måtte prøve å gjøre målteksten troverdig. Jeg måtte bruke ord og vendinger som det var sannsynlig at disse personene ville ha benyttet på norsk. Her hadde jeg god hjelp av *Norsk Slangordbok* av Tone Tryti, og jeg er usikker på om oversettelsen hadde vært mulig uten dette hjelpemiddelet. Det ville iallfall ha vært veldig vanskelig å avgjøre om det intuitive stemte. Samtidig har jeg prøvd å beholde mye det fremmede ved kildeteksten, så langt dette har vært mulig. Dette har vært særlig viktig fordi mye av dette faktisk referer til steder som eksisterer i virkeligheten. Alt i alt føler jeg at jeg har valgt en riktig strategi for dette tekstutdraget, og at oversettelsen fungerer godt i målkulturen.

Litteratur

Kildetekst:

Ellis, Bret Easton. 2006. *The Rules of Attraction*. Picador. London.

Andre verk av Bret Easton Ellis benyttet i oppgaven:

Ellis, Bret Easton. 1999. *Glamorama*, oversatt av Leif Helgeland. 2.utg. Tiden Norsk Forlag. Oslo

Litteratur sitert i oversettelsen:

Conrad, Joseph. 2003. *Mørkets hjerte*, oversatt av Bjørg Hawthorn. Den Norske Bokklubben.

Litteratur i kommentardelen:

Berman, Antoine. 1992. *The Experience of the Foreign*. State University of New York Press. Albany.

Berger, Joseph. 1988. "Why Bennington Is the Most Expensive College", i *The New York Times*. [online] tilgjengelig fra <<http://www.nytimes.com/1988/10/18/us/why-bennington-is-the-most-expensive-college.html>> [10.05.2009]

Conrad, Joseph. 2008. *Heart of Darkness and Other Tales*. Oxford University Press. Oxford.

Gentzler, Edwin. 2001. *Contemporary Translation Theories*. 2nd. edition. Cromwell Press Ltd. Great Britain.

Goodrich, Marcia. 2004. "The Eh-B-C of Linguistics", i *Michigan Tech News/Media*. [Online] tilgjengelig fra <http://www.admin.mtu.edu/urel/news/media_relations/195/> [10.05.2009]

Graedler, Anne-Line/Johansson, Stig. 2002. *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn*. Høyskoleforlaget. Kristiansand.

Henriksen, Trond. 2004. "Amfetamin, hva er det?", i Nettverk Narkoman.net [Online] tilgjengelig fra <<http://narkoman.net/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=2>> [10.05.2009]

Munday, Jeremy. 2006. *Introducing Translation Studies - Theories and Applications*. Routledge. New York.

Nida, Eugene. 1964. "Principles of correspondence", i Venuti, Lawrence. 2004. *The Translation Studies Reader. Second Edition*, Routledge. New York, s. 153-168.

Schleiermacher, Friedrich. 1813. "On the different methods of translating", i Venuti, Lawrence. 2004. *The Translation Studies Reader. Second Edition*, Routledge. New York, s. 43-64.

Toury, Gideon. 1978. "The nature and role of norms in translation", i Venuti, Lawrence. 2004. *The Translation Studies Reader. Second Edition*, Routledge. New York, s. 205-219.

Vinje, Finn-Erik. 2005. *Norsk Grammatikk - det språklige byggverket*. Kunnskapsforlaget. Oslo.

Wikipedia. 2007. "Bong", i Wikipedia [Online] tilgjengelig fra <<http://en.wikipedia.org/wiki/Bong>> [10.05.2009]

Ordbøker:

Bjarne, Berulfsen og Gundersen, Dag. 2004. *Fremmedord og synonymer blå ordbok*. Kunnskapsforlaget. Gjøvik.

Kunnskapsforlaget. 2004. *Engelsk blå ordbok*. Kunnskapsforlaget. Gjøvik.

The Free Online Dictionary [Online] tilgjengelig fra <<http://www.thefreedictionary.com/>> [10.05.2009]

Tryti, Tone. 2008. *Norsk Slangordbok*. Kunnskapsforlaget. Tyskland.

Urban Dictionary [Online] tilgjengelig fra <<http://www.urbandictionary.com/>> [10.05.2009]

